БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган.

№ 202 (8727)
АВГУСТЫН 27
СРЕДА
1958 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Совхозой профсоюзна организаци

«СССР-эй профсоюзуудай хүдэлмэри тухай» КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэри болон фабрика, заводой, нютагай профсоюзна комитедүүдэй эрхэ тухай дүрим профсоюзуудай хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ айхабтар ехэ удхашанартай.

Ороной хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхэ тэмсэлдэ совхозуудай профсоюзна организацинуудай ехэхэн үүргэ дүүргэхэ зорилготой байһаниинь мэдээжэ. Энээн тушаа манай республикын совхозуудай профсоюзна организацинууд зарим тэды хүдэлмэри ябуулжа байна.

Мүнөө республикымнай совхозуудта 5 мянганһаа дээшэ профсоюзуудай гэшүүд тоологдоно. Һүүлэй үедэ совхозуудай профсоюзна организацинууд ажахын олон асуудалнуудые саг болзор соонь шиидхэдэг болохо зуураа, жэлэй түрүүшын хахадта 153 үйлэдбэриин зүблөө үнгэргэһэн байна. Эдэ зүблөөнүүд дээрэ үйлэдбэри болон ажалай эмхидхэл һайжаруулха тушаа шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, олон үнэтэ дурадхалнууд оруулагдаад, мүнөө үедэ бэелүүлэгдэжэ байха юм. Хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохын түлөө социалистическэ мүрысөөн Кяхтын, Бичурын, Борьёогой совхозуудаар үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ. Мүн үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалга, гүрэндэ таряа тушаалга дээрэ ажаллажа байһан хүдэлмэришэд, механизаторнууд мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсонхой.

Дээрэ дурсагдаһан совхозуудай партийна организацинууд профсоюзай хүдэлмэридэ саг үргэлжэ анхаралаа табидаг гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Гэхэтэй хамта, совхозуудай профсоюзна организациин хүдэлмэридэ дутуу дунданууд үшөөл бии. Үйлэдбэриин шухала шухала асуудалнуудые шиидхэхэдээ профсоюзна организациин үүргэ тоохогүй ушар Хориин совхоздо үзэгдэнэ. Профсоюзай рабочком (түрүүлэгшэнь нүхэр Красиков) юрын асуудалнуудаар дашуураад, ажахын шухала шухала зорилгонуудые бэелүүлгэдэ хайша хэрэгээр хандана. Жэшээнь, совхозой фермэнүүдтэ социалистическэ мүрысөөн муугаар эмхидхэгдэжэ, олохон һаалишад, хонишод, мүн механизаторнууд социалистическэ уялга мүнөө хүрэтэр абаагүй. Энэ жэлэй түрүүшын хахадай хүдэлмэриин дүн согсологдожо, социалистическэ мүрысөөндэ илаһан 4-дэхи фермэдэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдахаар шиидхэгдэһэн байгаа. Теэд Улаан тугынь мүнөө болотор фермын коллективтэ үгтөөдүй байһаар. Социалистическэ мүрысөөе рабочкомой зүгһөө ёһо тэдыгээр хүтэлбэрилдэгыень энэ ушар балшыса гэршэлнэ. Мүн тус совхозой профсоюзна организаци КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор үйлэдбэриин зүблөөнэй хүдэлмэрие шэнэдхэн табижа шадаагүй. Жэлэй эхинһээ хойшо эндэ фермыншье, совхозойшье үйлэдбэриин зүблөөн нэгэшье зарлагдаагүй. Совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо шагнажа, ажахын ажал-ябуулгынь хойноһоо хинаха эрхээ рабочком хүсэд хэрэглэнэгүй. Тиигэжэ ажахыгаа хүгжөөхэ талаар, хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгөөр Хориин совхозой ехэхэн гээгдэлдэ ороод байһаниинь гайхалтай бэшэ.

Республикын бусадшье совхозуудай профсоюзна организациин хүдэлмэридэ дутуу дунданууд үшөөл бии байһаар. Нэн түрүүн рабочкомуудай хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэжэ шадаагүй, профсоюзай хүдэлмэридэ эдэбхитэдые үргэнөөр хабаадуулдаггүй дээрэһээ энэ ушар ехэнхидээ үзэгдэнэ.

Совхозуудай профсоюзна организацинууд КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэрие дүүргэлтэ болгон, өөһэдынгөө хүдэлмэрие эрид һайжаруулха уялгатай.

Мүнөө үедэ ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалга болон гүрэндэ ороohо таряа тушаалга, худалдалга түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Энэ шухала кампанида совхозой профсоюзна организацинууд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хүдэлмэришэдэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тэрэнэй дүнгые саг болзортонь согсолжо байха ёһотой. Эдэ дүнгүүдые ханын газетэ, «дайшалхы хуудаһан», үрэ дүнгэй самбарнуудта хаһа соонь бэшэжэ, олониитэдэ дуулгажа, үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэжэ байха тон шухала.

Үйлэдбэриин зүблөө үнгэргэлгые үндэһөөрнь һайжаруулхын тула тэрэниие саг үргэлжэ зарлажа, совхозой ажал хэрэг, хүдэлмэришэдэй ажабайдалай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ, тэдэнэй абаһан уялгануудаа бэелүүлхынь түлөө тэмсэхэ гээшэ рабочкомой шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Иимэ зүблөөнүүдые совхозуудта квартал бүхэндэ 1—2 дахин үнгэргэжэ байха хэрэгтэй. Мүн совхозуудай профсоюзна организацинууд ажалай журам һайжаруулхын түлөө тэмсэхэ зэргэтэй. Профсоюзуудай хүсэн партийна организацинуудай зүгһөө ямараар хүтэлбэрилһэнһөө дулдыдадаг. Тиимэһээ совхозуудай профсоюзна комитедүүдые партийна организаци хододоо хүтэлбэрилжэ, бодото туһаламжа үзүүлжэ байха зэргэтэй. Энэ асуудалда КПСС-эй райкомууд һуларшагүй анхарал хандуулха зорилготой.

ТАРЯА ХУРЯАЛГЫН ДУТАГДАЛНУУДЫЕ ЭРИД ШУУД УСАДХАХА

☆

Улаан тугта агрегат

Иволгын «Коминтерн» колхозой дүршэлтэй механизатор Галсан Тогочеевич Бадмажапов таряа хуряалгада эдэбхи оролдосотойгоор ябана. Нүхэр Бадмажапов 5 үдэрэй туршада «С-6» комбайнаар 147 гектар таряа хадаад байна.

Тус агрегадайхид бэе бэедээ туһалалсажа, эбтэй эетэйгээр ажаллажа, үдэртөө 25—31 гектар таряа һайн шанартайгаар хадана. Трактористнуудынь Цырен Очиров, Гатан Дараев, штурвальщигынь Петр Будаев гэгшэд харюусалгатай ажалдаа оролдосотой бэрхээр хандана. Энэ агрегадайхид 20 үдэрэй туршада 350 гектар таряа хуряаха уялга абанхай.

Августын 20-ной дүнгөөр нүхэр Бадмажаповай агрегадайхид ганса колхоз соогоо бэшэ, мүн аймаг соогоо түрүүлжэ ябана. Һаяхан тэдэнэр колхозой правлениин, партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан туг 100 түхэриг мүнгэн шантайгаар абаба.

А. Абханов.

☆ ☆

Үдэртөө 40 гектар хадана

Ороohо таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр, саг болзортонь хуряаха гэһэн Ториин аймагай «Улаан Бургалтай» колхозой механизаторнууд, колхознигууд эдэ үдэрнүүдтэ улам эршэмтэйгээр ажаллана.

Колхозой поли дээрэ лафетнэ 5 жатка, 7 комбайн хүдэлжэ байнхай. Энэ техникээр хүдэлмэриин 13 үдэр соо 1500 гаран гектар таряан амяарлан хадагдажа, хуряагдажа, колхоз шэнэ ургасын таряа гүрэндөө худалдажа эхилһээр хэды хонобо.

Хуряалга дээрэ ажалай түрүүшүүл үдэрһөө үдэртэ олошорно. Колхозник Еши Цыденов, комсомолец Афанасий Табанов гэгшэд лафетнэ жаткаар таряа хадахадаа даабари, түсэбүүдээ үдэр бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэ нүхэд Кударын аймагай суута механизатор Иннокентий Жарниковай жэшээгээр ажаллахадаа, зарим үдэрнүүдтэ 51—54 гектар хүрэтэр хадана. Машинист Еши Цыденов хүдэлмэриин 10 үдэр соо 400 гаран гектарай таряа хадажа, энэ жэлдэ 428 гектар хадаха гэһэн уялгаяа үглөө мүнөөгүй дүүргэхэнь.

— Би энэ жэлдэ лафетнэ жаткын залуурые түрүүшынхеэ барижа ябанаб. Таряанда орохынгоо урда тээ жаткаяа һайса заһабарилаа һэм. Хуряалгын халуун хаһа болоод байхада жаткаяа зааханшье һаадгүйгөөр ябуулжа, абаһан уялгаяа августын 25 болотор заатагүй дүүргэөд, түсэбһөө гадуур 200 гаран гектар таряа хадахаар шиидэнхэйбди,—гэжэ Еши Цыденов сугтаа хүдэлдэг тракторист Жамсаран Банзаракцаев тээшээ энеэбхилэн байжа хөөрэнэ.

Тиихэдэ залуу комсомолец Афанасий Табанов Цыденовһээшье дутуугүй ажаллажа байгаа юм. Афанасий хүдэлмэриин 10 үдэр соо 390 гектарай таряа хадаба. Энэнь залуу машинистын түрүүшын туйлалта болоно.

Ажалдаа шалгарһан машинистнуудта колхозой правлени, партийна эхин организациин зүгһөө мүнгэн шан барюулагдажа байдаг.

М. Гончиков, манай тусхай корр.

Гээгдэлһээ гараха аргатай

Энэ жэл Сэлэнгэдэ ороohо тарян хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ эдеэшэжэ, августын түрүүшын арбан хоногто олонхи колхозуудта ургаса хуряалга эхилээ. Мүнөө эндэ таряа хуряалга түлэг дундаа ябажа байнхай. Хура бороогүй сэлмэг үдэрнүүдые һамбаашалан, түрүү колхозууд тарян ажалай бригаданууд, механизаторнууд хуряалгын хүдэлмэрие эмхитэйгээр ябуулна.

Эндэхи «Коммунизм» колхозойхид (түрүүлэгшэнь нүхэр Дашиев, парторганизациин секретарь нүхэр Буянтуев) түрүүлжэ ябана. Тус колхоз 800 гаран гектар ороohо таряагаа хуряажа дүүргэхэ дүтэлөө. Колхозой правлени шэнэ ургасаяа гол түлэб амяарлан, богони болзорто хуряажа абахын тула бүхы хүсэеэ, арга боломжоёо түрүүшын үдэрһөө элсүүлжэ шадаа. Таряа хуряалга дээрэ 5 комбайн, тэрэ тоодо «С-4» маркын 3 комбайн ябана. Түрүү комбайнернууд Норбо Дымбрылов, Дашинима Найданов, Дашидондок Ганжуров гэгшэд оролдосотойгоор ажаллажа, үдэр бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэжэ, бусадта жэшээ харуулна.

Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үргэн таряалан дээрэ ороohо таряанай ургаса үнгэрһэн жэлэйхиһээ нилээд һайн. Бүхы дээрээ дунда зэргээр гектар бүриһөө 7—8 центнер ороohо абахаар хараалагдана. Шэнэ ургасаяа гээлтэ, хоролтогүйгөөр абахын тулада түрүү механизаторнууд эршэмтэйгээр тэмсэнэ. Жэшээлхэдэ, эрхим комбайнер Дугаржап Жимбеевэй агрегадайхид хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэн, машина техникээ һаадгүйгөөр ябуулна. Тиигэжэ тэдэнэр үдэр бүри хоёр нормо дүүргэнэ. Энэ агрегадайхид 300 шахуу гектар таряа һайн шанартайгаар хуряагаад байна.

Хуряалгые богони болзорто үнгэргэжэ, Эхэ орондоо таряа тушааха, үрэһэ хааха түсэбөө уридшалан дүүргэхын тула колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыдыпов), партийна эхин организаци (секретарь нүхэр Цыретаров) ехэхэн оролдолго гаргана. Тэдэнэр бригадануудаараа саг үргэлжэ ябана. Хүдэлмэриин шанар шалгадаг, заахяа заабари үгэдэг заншалтай. Хээрэ хүдэлжэ ябаһан хүнүүдэй эрилтэдэ анхаралтайгаар хандана. Тиимэһээ таряа хуряалгын хүдэлмэри энэ колхоздо үдэрһөө үдэртэ үргэдэнэ. Түхэмэй, Обоон хүндын болон бусад бригадануудай тоогууд дээрэ хүн зон олон, халуун хүдэлмэриин охин замханагүй. Шэнэ ургасын сэбэрлэгдэһэн таряан һаядаа гүрэндэ худалдагдажа, үрэһэндэ хаагдажа эхилхэнь.

Гэбэшье, юрэнхы дээрээ аймаг дотор таряа хуряалга хангалтагүйгөөр ябана. Августын хориной мэдээгээр ороohо таряанай оройдоол 20,2 процентнь хадагдаад байна. Карл Марксын, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд таряанайнгаа миил 10—15 процентые хаданхай. Загастайн Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Нимаев) хуряалгын хүдэлмэри мүн лэ аали нобшоор, эмхи гуримгүйгөөр ябуулагдана. Тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд таряа хуряалгые хэдэн үдэрөөр хожомдожо эхилбэшье, гээгдэлһээ гарахын түлөө бирагай юумэ хэнэгүй. Машина, техникэ зүбөөр, хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Элдэб шалтагаанһаа боложо олохон комбайнууд миин зогсоно. Тус колхозой хоёрдохи бригадада даалгагдажа үгтэһэн 4 комбайнай хоёрынь һүүлэй хэдэн үдэрнүүдтэ огто хүдэлөөгүй байшоо. Тиихэдэ таряа хатааха, сэбэрлэхэ тоогууд хүсэд түхеэрэгдээгүй байһаар. Мүн таряа хуряалга дээрэ хүнүүд үшөөл үсөөн хүдэлнэ.

Иимэрхүү баримтанууд 18 партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта үзэгдэнэ. Эдэ колхозууд мүнөө болотор хуряалгын техникые хүсэдөөр табяагүй, ороohо таряагаа гээлтэ хоролтодо оруулха сагтаа тулаад байна.

Энэ халуун хүдэлмэриин үедэ бүхы арга боломжоёо хүсэдөөр хэрэглэжэ, ургаса хуряалгаяа богони болзор соо дүүргэхын тула дурсагдаһан колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд яаралтай хэмжээ абаха зэргэтэй. Сэлэнгээрхин гээгдэлһээ гараха аргатай.

И. Очиров, манай тусхай корр.

Павлодарска область. Үдэр соо 45—50 гектар ороohото ургамал хадаха гэжэ уялга абаһан Куйбышевска районой Ждановай нэрэмжэтэ совхозой № 2 бригадын хүдэлмэрилэгшэд абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. **Зураг дээрэ:** (зүүн гарһаа) түрүү комбайнер Федор Федорович Андросенко, № 2 бригадын бригадир Павел Иосифович Ситник гэгшэд байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Зүүн Сибириин үйлэдбэрилгын хүсые хүгжөөхэ конференци

ЭРХҮҮ, августын 25. (ТАСС). Зүүн Сибириин үйлэдбэрилгын хүсые хүгжөөхэ конференцидэ тус тус һалбаринуудай секцинүүд августын 25-да хүдэлмэрилөө.

Зүүн Сибириин арадай ажахын гол шухала һалбаринуудые электрификацилха тухай техническэ наукануудай доктор А. Г. Захарин болон экономическа наукануудай кандидат А. С. Некрасов хоёрой элидхэл энергетикын секци дээрэ шагнагдаа. Зүүн Сибириин экономикын бүхы һалбаринуудые машина техникээр түгэс хангажа, саашадань хүгжөөхын тулада түбхын түрүүн энергетическэ баялигые эгээл зүбөөр, дүүрэнөөр хэрэглэхэ шухала гэжэ элидхэлшэд онсолон тэмдэглээ. Химическэ промышленностьдашье, транспортда, хүдөө ажахыдашье, үйлэдбэридэ электричество үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна. Ойрын жэлнүүдтэ Зүүн Сибириин түмэр зам бүхы дээрээ электрификацилагдажа, урданайхиһаа һураггүй ехэ ашаан шэрэгдэдэг болохо. Локомотивуудай электрын хүсөөр ябуулагдадаг болоходо жэл бүри 18 миллион тонно хүрэтэр түлишэ алмагдаха юм. Түмэр замые электрификацилгада гаргагдаһан гаргаша оройдоол нэгэ хахад, хоёр жэлэй туршада тэхэрюулэгдэхэ. Томо томо электростанцинуудай баригдажа, хүсэтэ электричество дамжуулдаг сетиин үргэдхэдэ хүдөө ажахы 1965 он болотор бүхы дээрээ электрификацилагдажа дүүрэхэ байна. Ойрын сагта колхозой айл бүхэн жэлэй туршада 1500—2000, тэрэнһээ ехэшье киловатт-час электроэнерги хэрэглэдэг болохо.

Хара металлургиин секци СССР-эй Наукануудай Академиин вице-президент И. П. Бардинай хүтэлбэри доро хүдэлмэрилөө. Электрошэрэм Зүүн Сибирьтэ саашадаа үйлэдбэрилдэг болохо тухай экономическа наукануудай доктор А. Е. Пробстын, ферросплавуудые бүтээдэг болохо тухай СССР-эй Госпланай «Гипросталь» гэжэ проектнэ институдай экономическа таһагай начальник А. И. Радченкын, ороной зүүн зүгэй заводуудта ямар хүсэтэй электродоменно пеэшэн барижа болохо тухай СССР-эй Госпланай хара металлургиин научно-шэнжэлэлгын түбэй институдай түлөөлэгшэ С. А. Моргулевой элидхэлнүүд эндэ шагнагдаа.

ВАСХНИЛ-эй академик Н. Ф. Ростовцев хүдөө ажахын наукын зорилгонууд тухай элидхэл хүдөө ажахын секцидэ хээ.

Үдэрэй һүүл багаар тус тус һалбариин бүхы секцинүүдтэ табан үдэрэй хүдэлмэриин дүн согсологдоо. Геологи, хара, үнгэтэ металлурги, энергетикэ, түлишын болон химическэ промышленность, машина бүтээлгэ, барилгын индустри, транспорт, хүдөө ажахы болон Зүүн Сибириин экономикын бусад һалбаринуудай элдэб асуудалнуудаар 400 гаран элидхэл табан үдэрэй туршада шагнагдаа. Үйлэдбэрилгын хүсые хүгжөөхэ тушаа оруулагдаһан дурадхалнууд конференциин шиидхэбэри соо согсологдохо юм.

Зураг дээрэ: Бичурын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой эрхим комбайнер Ц. Чутумов. Энэ комбайнер үдэрэйнгөө даабарие 2,5—3 дахин дүүргэнэ.

А. Истоминой фото.

Профсоюзуудай зунай Бүхэсоюзна VI спартакиада баяр ёһололой оршон байдалда нээгдэбэ

Бүхы Советскэ Союз августын [..]-дэ физкультурнигай Бүхэсоюзна [..]эр хүхюу баяртайгаар тэмдэглэ[..]. Манай орондо физкультура, [сп]орт олон миллион зон эрхилдэг. [С]ССР-тэ 200 мянган физкультурна [ко]ллектив бии. Тэдээндэ 19 миллион [..]н орожо нэгэдэнхэй. Тиимэһээ [сп]ортын мастернуудай, СССР-эй, [Е]вропын болон дэлхэйн чемпионуу[д]ай манай физкультурнигуудай [..]даһаа улам бүри олошоржо байһаниинь гайхалгүй.

Энэ жэлдэ физкультурнигуудай [..]эр болон профсоюзуудай зунай [Бү]хэсоюзна VI спартакиадын нээл[гэ]н нэгэ үдэр тэмдэглэгдэбэ. Мүры[сө]өнэй һүүлшын шатада хабаадал[ха]ха эрхэ олоһон 4 мянга гаран [сп]ортсменүүд ороной бүхы нюта[гу]удһаа ниислэлдэ суглараа.

Воскресенидэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ түбэй стадион дээрэ физкультурнигай үдэртэ, спартакиадын нээлгэндэ зорюулагдаһан ехэ спортивна һайндэр болобо.

ВЦСПС-эй секретарь А. И. Шевченко физкультурнигуудта хандан богонихон үгэ хэлэжэ, һайндэрөөр амаршалаад, профсоюзуудай спортсменүүдэй амжалта тухай хөөрөө, һүүлшын шатын мүрысөөндэ амжалта туйлахыень хүсөө. Һүүлээрнь спартакиада нээгдэбэ. Союзна республикануудай, Москва, Ленинградай түлөөлэгшэд Советскэ Союзай гүрэнэй туг дээрэ үргэн ябажа, үндэр модоной хажууда абаашаад, гүрэнэй гимнын зэдэлээн доро тэрээнээ дээшэнь үргэжэ намилзуулаа. Тиигээд спартакиадада хабаадагшадай һайндэр болоо.

Августын 25-да 17 янзын спортоор спартакиадын һүүлшын шатын мүрысөөн эндэ эхилээ.

(ТАСС).

ВЛКСМ-эй 40 ЖЭЛЭЙ ОЙН УРДА ТЭЭ

Комсомолшуудай эдэбхи, үүсхэл дээшэлнэ

Кударын комсомолшууд, залуушуул ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулан ажалай эрхим бэлэгүүдые бэлдэжэ байна. Аймагай колхозуудта 270 комсомолшууд, залуушуул һаалишанаар, 150 залуушуул хонишоноор хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй олонхинь Ленинскэ комсомолой ойн баярай хүндэлэлдэ абаһан социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, эрхим жэшээ харуулна.

Аймаг дотор комсомолшууд, залуушуул һү һаалиин 13 фермые даагаад, жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2000-гаад литр һү һааха уялга абаһан байгаа. Тэд 7 һарын дүнгөөр 8 фермэнь үнеэн бүриһөө тус тустаа 1000 холо гаран литр һү һаагаад байна.

Тиихэдэ зарим һаалишад бүришье ехэ амжалта туйлана. Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой залуу һаалишан Мария Бабыкина энэ үе соо үнеэн бүриһөө 1595 литр, «40 лет Октября» колхозой һаалишан Варвара Серебренникова — 1552 литр, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Мензаля Хабибулина—1380 литр һү һаагаад байна.

Мүн аймагай залуу хонишод һайнаар ажаллана. Комсомол-залуушуулай хониной 12 фермын 9-ниинь хонидойнгоо тоое олошоруулха хахад жэлэй түсэб дүүргэв. Комсомолшууд Д. Хандажапова, Ц-Д. Батуева, М. Яковлева гэгшэдэй отаранууд жэлэй эхинһээ хойшо 100 эхэ хонин бүриин 100 гаран хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээ.

Тэжээл ехээр бэлдэхэ гэээшэ мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ удхашанартай. Энээндэ аймагай комсомолой организаци тусгаар анхарал хандуулна. ВЛКСМ-эй айкомой шиидхэбэреэр тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ комсомолшууд, залуушуулай 19 звено байгуулагдаад, тэдэнэй дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ. Тиигэжэ августын 15 болотор залуушуулай хүсөөр 49353 центнер үбһэн хуряагдажа сомогдоо. Энэнь аймагай колхозуудта бэлдэһэн бүхы үбһэнэй 60 гаран процент болоно.

Комсомол-залуушуулай олохон звено тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ шалгаржа гараа. Жэшээнь, нүхэр Б. Чагдуровай хүтэлбэрилдэг 12 хүнһөө бүридэһэн звено («40 лет Октября» колхоз) богонихон болзор соо 1600 центнер үбһэ бэлдээ. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ комсомолшууд, залуушуулай эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай ашаар Кировэй нэрэмжэтэ колхоз үбһэ хуряалгаяа 12 үдэрэй туршада дүүргэһэн байна.

Хамтын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ аймагай һургуулинуудай һурагшад баһал эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тамирай дунда һургуулиин 14 һурагшадһаа үйлэдбэриин бригада эмхидхэгдэһэн байгаа. Тэрэ бригадынхид 8 хоногой туршада 28 гектар талмайн үбһэ сабшажа хуряагаа. Мүн Кударын дунда һургуулиин һурагшадай үйлэдбэриин бригада Калининай нэрэмжэтэ колхоздо 1700 центнер үбһэ бэлдэжэ, 200 тонно силос даража үгэбэ.

Аймагай комсомолшууд ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойдо зорюулжа ажалай бэлэгүүдые бэлдэхэһээ гадна, һүүлэй үедэ соёл культурын, ойлгуулламжын хүдэлмэри хараа байса һайжаруулаа. ВЛКСМ-эй айкомой үүсхэлээр Культурын байшанда, колхозуудай клубуудта комсомолой түүхэ, тэрэнэй баатарлиг ажалябуулга тухай темэтэй вечернүүд, лекци, элидхэл хэдэ дахин үнгэргэгдөө. Граждан дайнда хабаадаһан урданай комсомолшуудтай залуушуулай уулзалга Калининай нэрэмжэтэ колхоздо болоһон байна.

«ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойе угтуулан», «Коммунизм байгуулха гээшэ залуу үетэнэй хэрэг» гэһэн асуудалаар һүүлэй үедэ Культурын байшан соо һонирхолтой вечер эмхидхэгдээ. Тэрээнһээ гадна «ВЛКСМ-эй 40 жэл», «В. И. Ленин тухай», «Комсомол граждан дайнай үедэ» гэхэ мэтэ темээр лекци уншагдана.

Комсомолой эдэбхитэдэй ябуулдаг политическэ ойлгууламжын хүдэлмэри ажабайдалтай, ажал хүдэлмэритэй нягтаар холбогдоно. Һү һаалиин фермэ, хониной отаруудаар мүн лэ һонирхолтой хөөрэлдөөн (һү һаалиие дээшэлүүлхэ арга боломжонууд, тэжээл бэлэдхэлгэдэ түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ гэхэ мэтэ асуудалнуудаар) болоо.

Тиигэжэ ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэхэ үеэр хүдөөгэй клуб, библиотекэ, улаан булан, культбазануудай хүдэлмэри һайжарна. Соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд плакат, лозунгнуудаар шэмэглэгдэжэ, фотомонтаж, тусхай стенднүүд түхеэрэгдэнэ.

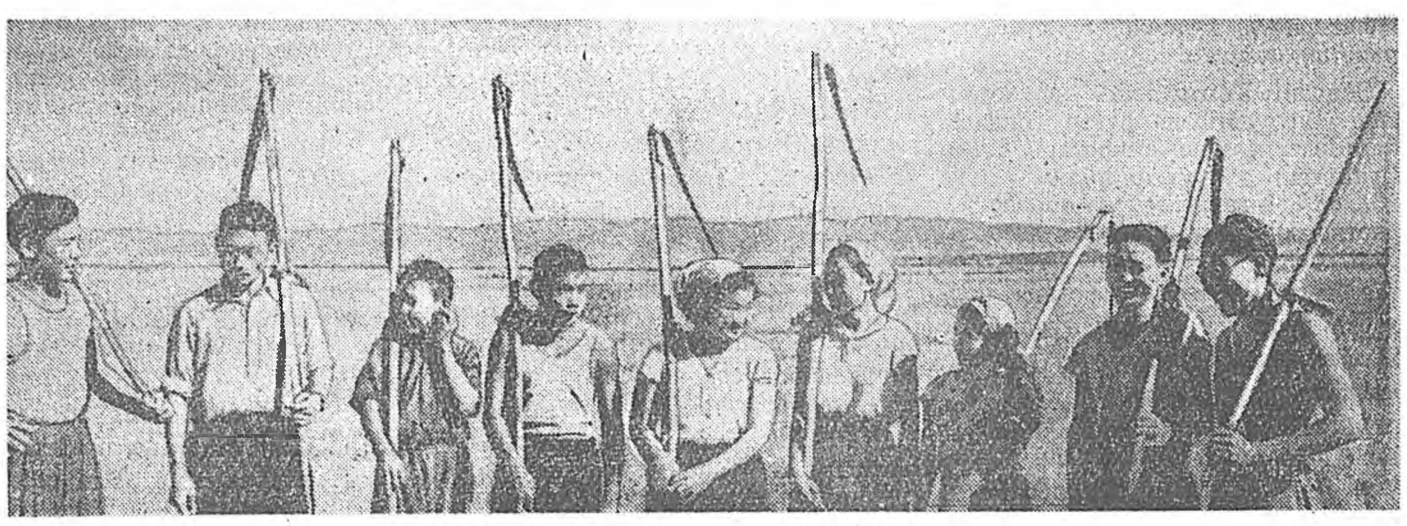
Гэхэ зуура комсомолой 40 жэлэй ойн бэлэдхэлэй талаар дутуу дундануудшье бии байһаар. Тэдэниие усадхалга комсомолой организацинуудай шухала зорилго болоно.

К. Банаев,
ВЛКСМ-эй обкомой инструктор.

Д. ДАМБАЕВ

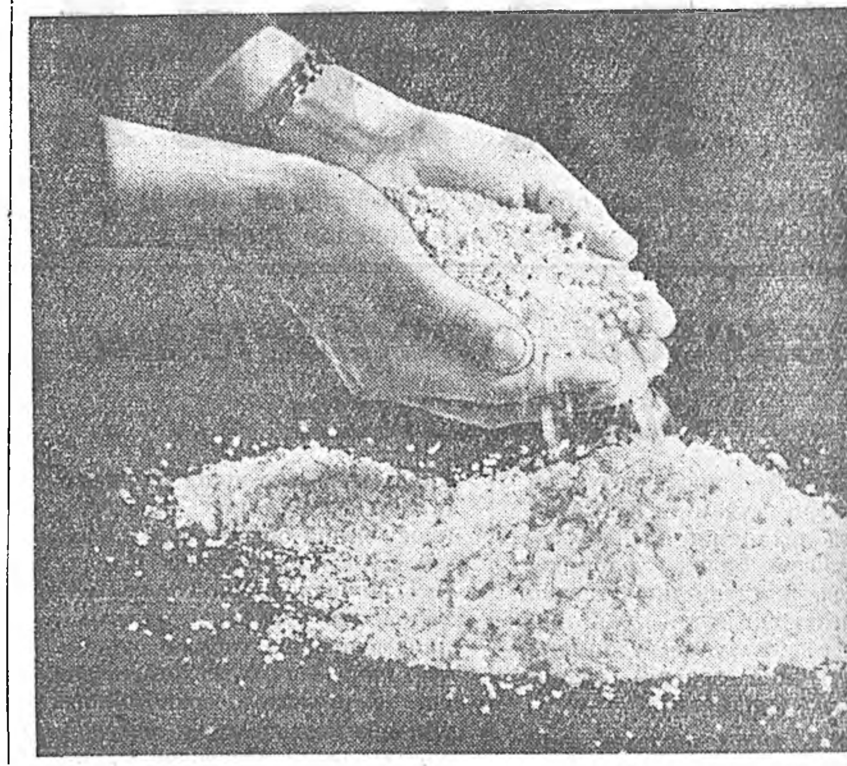
Залуу наһан

Залуу наһан —
бурьялан бусалһан наһан.
Залуу наһан —
дүлэн шэнги наһан!
Энэ наһандаа
бүхы бэлиг, хабаяа
Эрэлхэг бэрхээр
харуулжа шада, турша!
Шэлээ маажан,
зогсохо — манда харша.
Шэнэ байдал зохёон,
золтой ябаяа!
Залуу наһан — гоёмсогуудай
үйлсөөр зайлга бэшэ,
Забхай нэгэнэй
һогтуу шашхаан бэшэ.
Залуу наһан —
булад зоригтой байлга,
Замби дэлхэйн
эбэй тулга, гэршэ!
Хэрбээ ши,
хүсэтэйб гэбэл, нүхэр,
Хэһэн өөрын
хэрэгээр бэеэ харуул.
Ажал хэжэ,
хүлһөө гарган хүдэл!
Агуу техникын
оньһон машина шудал!
Зүрхэтэйшүүлдэ мүнөө
хаһатай сагынь ерээ —
Зүһэжэ агаар,
космос дайлан абалга,
Зэрэлгээн хурдаар
домогто үндэрые дабалга...
Зэһыш, пилот!
Хэмэл одон ниидээл!
Хэрбээ заримдаа
гарайнгаа ехээр зохолоо һаа,
Хэрүүлшэ нохойдол,
наншалдаанда бү оро.
Бухиндаа гарган,
хамаг эршэ, шадалһаа
Булад һүхөөр
түлеэ хахал, урмашаад!
Комсомол нэрээ
дээшэнь үргэ ходо,
Холые зорин,
зоной түлөө тэмсэ.
Харгы замшни
Ленинээр заагдаал, тодо.
Хамсы шуужа, урагшаа һэтэ эрмэлзэ.
Залуу наһан —
бурьялан бусалһан наһан,
Залуу наһан.—
дүлэн шэнги наһан!

Курумканай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комсомолец Бата Надмитовай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай звено үбһэ хуряалгада эрхимээр хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр үбһэ сабшаха түсэбөө дүүргүүтэй байна. Зураг дээрэ: тус звеногойхид үбһэ сабшахаяа гаража ябана.
А. Мантаевай фото.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Яхадта ашагта малтамалнууд айхабтар ехэ юм. 1949 ондо эндэ алмаз олдо... 1954 ондо кимберлит гэжэ шулуун олдоо һэн. Тэрээнһээ алмаз абтадаг ... Прибор-автомадууд кимберлидһээ алмаз һалган абадаг. Зураг дээрэ: шу... сэбэрлэгдэһэн алмаз.
ТАСС-эй фотохро...

Владимир городто В. И. Лениндэ зорюулагдаһан памятник нээгдэбэ

ВЛАДИМИР. (ТАСС). Владимир городой тогтоһоор 850 жэлэй ойн баярай үдэр, августын 24-дэ, В. И. Лениндэ зорюулагдаһан памятник нээгдэжэ, олон мянган хүнэй хабаадалгатай митинг болобо.

Владимир Ильичын бронзоор бүтээгдэһэн бэень 6 метр ... гранит табсан дээрэ табигдан...

Городой ажалшадай түлөө... митинг дээрэ үгэ хэлээ. Т... предприятинуудай коллекти... шэнэ амжалта тухай, агуухэ... нэй захяае бодотоор бэел... түлөө тэмсэл тухай хэлэһэн ...

Антонин Новотныиин СССР-тэ айлшалһан тухай фильм гаргагдаба

Чехословакиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь, Чехословацка республикын президент Антонин Новотный болон тэрээнтэй ябалсаһан партийна, гүрэнэй ажал-ябуулагшадай Советскэ Союзда айлшалһан тухай «Нэгэдэл, хани барисаан» гэжэ ... документальна шэнэ фильм ...вагай кинотеатрнуудта хар... дажа эхилбэ. Советскэ болон ... словацка документальна ... хүдэлмэрилэгшэд энэ фильмые ... таржа гаргаһан байна.

Гадаадын 1800 туристнар

Номерой орондо «Лондон—Москва» гэһэн бэшэгтэй томо автобус Москвагай үйлсэнүүдтэ хэдэн үдэрэй туршада харагдажа байба. Энэ машинаар 33 англичанууд СССР-тэ ерэһэн байна. Тэдэнэр Москвада 4 хоног байгаад һөөргөө бусаа.

Зунай һаранууд туризмда эгээ таатай юм. Мүнөө үедэ манай столицада хүнүүдэй элдэб олон хэлэнүүд дээрэ хөөрэлдэхэнь дуулдана. Италиһаа автомашинануудаар ерэһэн 49 турист эндэ байна. Энэ хадаа мүнөө жэлдэ Москва ерэһэн итальянецуудай гурбадахи ...гынь болоно. Американска т... нар — гэгээрэлэй хүдэлмэрил... Венгри, Германска Демократ... Республика, Чехословаки бол... сад оронуудһаа ерэһэн олон ... туристнар Советскэ столицата... нилсажа байна. Гадаадаһаа ... тын путёвкоор ерээд байһан ... дэй ниитэ тоо 1800 хүрөөд б...

Олон оронуудһаа хүнүүд ... манай столицатай танилсана. ...гентинэһээ түрүүшын тур... Москвада һаяар ерэхэнь.

Хододоо сэбдэг хүйтэн байдаг райондо уһанай хаалта бари...

МИРНЫЙ, (Яхадай АССР). Баригдажа байгаа Алмазград гэжэ хотоһоо дээшэ хоёр километрын газарта, Ирелях-Котощак гэжэ тайгын гол дээрэ хаалта баригдаба. Энэ гол хабар бүри дүшэ гаран миллион кубометр уһа урадхуулдаг, тиигээд зундаа хаташадаг байгаа. «Якуталмаз» трестын барилгашад хододоо сэбдэг хүйтэн байдаг газарта 11 метр үндэртэй, 300 метр утатай хаалта бариба. Тиигэжэ оройной алмазна промышленно... ерээдүйн центрые уһаар ха... гэһэн түбэгтэй асуудалые ам... тайгаар шиидхэбэ.

Хахад миллион кубометр у... багтаамжатай Яхадтахи энэ ... шын сөөрэмые бариха үедэ 3... ган кубометр элһэн, шабар... луун хэрэглэгдээ. Энэ сөөрэм... ляхска далай» гэжэ нэрлэ... байна.

Бурядай комсомолой түүхэһээ

Бурядай комсомолой бии болоһон түүхэ, тэрэнэй ябажа гараһан бүхы замынь, бүхы ажал-ябуулгань Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин түүхэтэй, тэмсэлтэйнь, Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин түүхэтэй таһаршагүй нягта холбоотой юм.

1918 оной октябриин 29-дэ хүдэлмэришэн, таряашан залуушуулай Бүхэроссин нэгэдэхи съезд боложо, тэрээн дээрэ Залуушуулай Россин Коммунистическэ Союз (РКСМ) байгуулагдаа бэлэй. РКСМ-эй түрүүшын съездэ РКСМ-эй гэшүүн ябаһан Руфина Никоноровна Сороковикова бусад делегадуудтай хамта хабаадалсаһан байгаа. Энэ нүхэр Троицкосавскын (мүнөө Кяхта) комсомолшууд, залуушуулай дунда эмхидхэлэй-политическэ хүдэлмэри съездын һүүлээр ябуулһан байгаа. Мүнөө нүхэр Сороковикова пенсидэ гаранхай, Эрхүү городто ажаһууна.

...Граждан дайн эхилбэ. 1918 оной намар Бурят оронииемнай Америка, Японой булимтарагшад эзэмдэжэ, хэрзэгы шэрүүн, шуһата хархис журам тогтоогоо һэн. Коммунистическэ партиин уряалаар Бурядай комсомолшууд, залуушуул гадаадын булимтарагшадта, дотоодын хархис этгээдүүдтэ эсэргүүсэн, бүгэдэарадай тэмсэлдэ жагсаа бэлэй. Бурядай эрхим хүбүүд, басагад аха нүхэд, эсэгэдтээ хамта Улаан гвардиин частьнуудта оролсожо, Америка, Японой булимтарагшадтай, тэдэнэй хүлһэншэдтэй тэмсэхэеэ мордодог бэлэй.

Бурят арадай дундаһаа Цыремпил Ранжуров, Павел Балтахинов болон эрэлхэг зоригтой олон командирнууд, революциин хэрэгэй түлөө гайхамшагта тэмсэлшэд урган гаража, Октябриин туйлалтануудые хамгаалха хэрэгтэ эдир залуу наһаяа зорюулжа, арад зондоо зол жаргалтай, хүхюун баяртайгаар ажаһууха арга олгоо бэлэй.

Партийна организацинуудай үнэн сэхэ туһалагшад—комсомолшууд залуу тэмсэлшэдые дайсадай ан зэрлигээр хэһээжэ, буудан алажа байгаашье һаань, Байгал шадарай бүтүү бүглүү, заха хизааргүй ой тайгаар партизан отрядуудые байгуулжа, дайсадай ара талада партийна комитедүүдэй даалгабаринуудые баатар зоригтойгоор дүүргэдэг байһан юм. Комсомолшууд дайсанай ямар хүсэтэй байһые тагнажа харадаг, элдэб уряал-хуудаһануудые тараадаг, нюуса газарнуудта буу зэбсэг абаашажа үгэдэг, Улаан Армиин частьнуудтай холбоо барисаа тогтоодог байгаа.

Манай республикын комсомол-залуушуул Бурят ороной түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө мартагдашагүй хуудаһануудые бэшэн оруулаа юм.

1918 ондо залуушуулай союзай гэшүүн Ф. Нестерев Березовско гарнизоной хэды сэрэгтэй байһые, ямар буу зэбсэгтэй, солдадуудайнь ямар һаналтай байһые хэдэн дахин мэдэжэ абаһан байха юм. Нэршүүгэй 30-дахи полкын штабай хүдэлмэрилэгшэ болоод, тэрэ өөрөө уряал-хуудаһануудые машинка дээрэ сохидог, тэдэниие улад зоной дунда тараадаг байгаа. Иимэ хүдэлмэриин ябуулагдаһанай ашаар полкын солдадууд гэр нютагаа тэрьелжэ ошохоһоо байтагай, улаантанай тала руу ородог һэн. Жэшээнь, Забайкалиин хоёрдохи (урдань Нэршүүгэй 30-дахи) полк улаантанай тала руу ороһон байна.

1919 оной эсэс багаар Бурядай хойто зүгтэ, илангаяа Баргажанда зоной дунда идхалга, номнолой хүдэлмэри ехээр ябуулагдаба. Баргажанай залуушуулай тэрэ үедэ эдэбхи үүсхэлээ бадаруулһан тухай иимэ баримтанууд гэршэлнэ. Баргажанай уездын Читканска волостиин залуушуул сагаантанай армида оролхоһоо арсажа, партизанууд болоһон байгаа. 1920 оной январиин 1-нэй һүни шэнэ жэл тэмдэглэхэеэ тэндэхи гарнизоной бүхы командир, ноёдой церковьтэ ороод байхада Баргажанай залуушуул тэдээндэ гэнтэ добтолжо, бүхы командир, ноёдые тушаагаад, нютагай гарнизоной буу зэбсэг хуряажа абаһан байна.

Комсомолшууд болон залуушуул партизануудай отрядта орожо, булимтарагшадтай гам хайрагүй тэмсэл хэдэг һэн. Жэшээнь, Ярууна нютагта 15 наһатай Павлик Юдин бусад хүнүүдтэй партизануудай отрядта орожо, эсэгэтээ хамта тэмсэдэг һэн. Энэ гүлмэр багахан сэрэгшэ дайсанай ара талада орожо, тэдэнэй сэрэгэй тооe, буу зэбсэгыень, штабайнь хаана байһые мэдээд ерэдэг байһан юм. Романовкаһаа 65 километрын газарта оршодог Телембэ гэжэ тосхондо энэ залуу баатар эрэлхэг зоригтойгоор тулалдажа, ами наһаяа алдаа.

Троицкосавскын (Кяхтын) училищиин һурагша Виктор Жданов мүн лэ баатарлигаар тэмсэһэн юм. Нэгэтэ Кяхтаһаа гаража ябатарнь, тэрэниие дайсад бариһан байгаа. Тэрээнэй хуби заяа шиидхэһэн сүүдэй һүүлээр энэ хүбүүн түрэлхидтөө иимэ удхатай бэшэг эльгээһэн байна:

«Хүндэтэ эхэ, эсэгэмни!

Мүнөөдэр сүүд боложо, намайе саазалжа алаха гэжэ шиидхээд байна. Би эрхэ сүлөөгэй түлөө, хашагдажа зобожо байгаа үгытэй ядуу аха дүүнэрэйнгээ түлөө тэмсэһээр үхэхэм. Үхэхэеэ байхадаа сэдьхэлни тэнюун, нам тухай ехээр уйдаха гашуудахагүйе гуйнаб. Бидэнэр бусадта аша туһа хүргэхын түлөө ажаһууна ха юмбибди. Тиимэһээ бэеэ хайрлахагүй гээшэ хүн бүхэнэй агуухэ хэрэг болоно».

Викторые буудахаяа абаашахадань, тэрэ «Нүхэд, хүлөө оложо, эрэлхэгээр алхалая» гэһэн алдарта дуу дууланан байна. Бурят арад энэ эдир баатарайнгаа дурасхаалые сээжэ зүрхэндөө хододоо хадагалжа ябадаг.

Үшөө нэгэ жэшээ абаад үзэе. Политическэ үзэлэй түлөө тушаагдаһан хүнэй һамган, 20 наһатай Ида Охмянская Кяхта городой ажалшадай дунда ехэ номнол идхалга хэдэг, мүн политическэ үзэлэй түлөө түрмэдэ байгшадтай холбоотой байдаг байба. Мүшхэлгэ боложо, үбгэнтээ ямаршье холбоогүй боло, тэрэшни большевик гэхэдэнь, энэ эхэнэр үхэлһөө айнгүйгөөр Семеновой алууршанда иигэжэ харюусаа бэлэй:

«Толгойн сааза хэжэ алаха гэжэ шиидхээд байһан минии нүхэрэй коммунист-тэмсэлшэ байһандань айхабтар баяртайб».

Тиигэжэ Ида Охмянскаягай залуу наһан зэрлиг муухай үхэлөөр таһалдуулагдаһан байна. Ида наһа барабашье, тэрэнэй революционно зориг хухараагүй һэн.

Сүхын арһанай заводой хүдэлмэришэд барон Унгерный сагаан дээрмэшэдтэй эмхитэйгээр тэмсэжэ эхилһэн байна. Эрэлхэг зоригтой комсомол басаган Елена Волкова тэмсэлшэдэй түрүүшын зэргэнүүдтэ хододоо ябадаг байгаа. Үни удаан тулалдаһанайнгаа һүүлээр бандидууд тосхон завод хоёрые эзэмдэбэ.

Лена ахадүү нүхэдтээ хамта партизануудай отряд байгуулжа, Улаан Армитай холбоотой болоһон, дайсан тухай элдэб мэдээнүүдые оложо ерэдэг байба. Нэгэтэ даалгабаряа дүүргэжэ ябатарнь, тэрэниие сагаантан барижархиба. Мүшхэлгэ хоёр хоног үргэлжэлөө. Сагаантанай асууха мүшхэхэдэнь, Елена «би юушье хэлэхэгүйб» гэжэ эрид харюусаһан байха юм. Энэ комсомол басаганһаа юушье мэдэжэ ядахадаа, сагаантан тэрэниие үгы хэхэ гэжэ хада дээрэ гаргаба. Наһа барахынгаа урда тээ Елена иигэжэ мэдүүлһэн юм:

«Бидэнэр оломди. Бултыемнай алажа барахагүйт. Большевигүүдэй парти хүсэеэ үдэрөөр бэшэ, часаар суглуулжа байна. Ан зэрлигээр иигэжэ зобооһонойтнай түлөө арадынай харюугаа абаха». Шуһан улаан майхай болошоһон Елена унашаба. Барагдажа байһан бүхы хүсэеэ зангидан, тэрэ гараараа газар тулажа, алуурша дайсадай нюурта билайса иигэжэ хэлэһэн байна: «Үнэн зүбынь хэзээшье арадай талада байха!»

Эрэлхэг Еленын мүнөө манай дунда үгышье һаань, тэрэнэй хэһэн ехэ хүдэлмэриин аша үрые комсомолшо бүхэн үзэнэ. Энэ басаганһаа жэшээ абан, манай республикын олон комсомолшууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ бодото баатаршалга, эрэлхэг зориг харуулһан байна.

Троицкосавскын комсомолшууд Петя Эдинг, Алеша Смолянский, Ваня Климович болон бусад барон Унгерный дээрмэшэдтэ эсэр... эдэбхитэйгээр тэмсэһэн бай... Комсомол басагад Руфина Н...ровна Сороковикова, Нина ...новна Южук (мүнөө пенсидэ г... Улан-Удэдэ һуудаг), М. Эди...шэд сэрэгэй больницануудта ...дэг һэн.

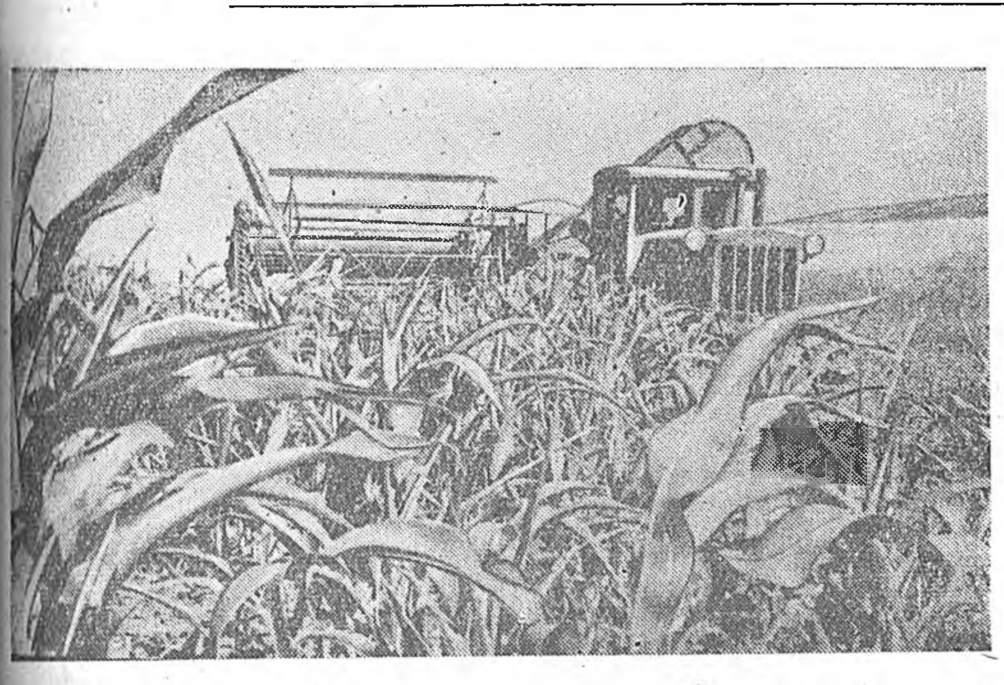
Комсомолшууд тусхай ... дүүргэхэ частьнуудые бай... амбаар, складуудые, хүүргэ... бусад барилга сахин харад...гаа.

1920 оной эхиндэ РКП(б)-г... хүүгэй губкомой Бурядай се... комитедэй үүсхэлээр Эрхүү г... РКСМ-эй Бурядай секциин байгуулагдаа һэн. РКСМ-эй б... циин бюрое РКП(б)-гэй гу... түлөөлэгшэ Феофан Романов... няев хүтэлбэрилдэг байба. ... нүхэр Коняев Эрхүүгэй хал...таллургическа институтда б... хүдэлнэ. РКСМ-эй бурсекции... рүүшын секретаряар Агафья ...чеева хүдэлөө һэн. РКСМ-эй ...циин гэшүүдээр Григорий ...вич Банчиков (мүнөө пенси...раад, Улан-Удэдэ байдаг) бо... сад олон хүнүүд ороһон б... Тэдэнэр манай бурядта комс... эмхи бии болгоһон байна. 192... мартда РКСМ-эй Дээдэ-Үды... байгуулагдажа, тэрээндэ 66 ... молшод нэгэдэһэн байгаа. 192... майда Кабанскда 26 гэшүүдт... ганизаци байгуулагдаа. Тэрэ... Баргажанда, Онохойдо, С... Ганзуринода болон бусад ... нуудта иимэ организацинууд ...гуулагдаа һэн.

Арад зондо хэсүү бэрхэ эн... таряашан, хүдэлмэришэн ... шуул нэгэдэн жагсажа, ... дайсадай хара һомоной шуу... ро тэмсэн, шэнэ ажабайдал ...гуулжа эхилһэн байна.

Ю. ДЫЛЫК...

Колхоз, совхозуудай сабшалан дээрэһээ

Бичурын хониной совхоз үнеэн буридөө 10 тонно хүртэхөөр хараалаад, силос ехээр даража байна. Мүнөө эндэ түрүүшын мянган тонно силос дарагдаба. Силоснэ комбайнай машинист комсомолец И. Куприянов, тракторист С. Содбоев хоёр 4 гектарай орондо 5 гектар кукуруза хуряана. **Зураг дээрэ:** тус агрегат кукуруза хуряажа ябана.

А. Мантаевай фото.

Силос дарагданагүй

Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь Ц. Цыбиков, партийна организацинь секретарь Ч. Гомбоев) тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябажа байна. Эндэ 58 мянган центнер үбһэ хуряаха түсэбтэй аад, августын 15-най мэдээгээр оройшоол 14300 центнер бэлдээ. Таряа хуряалгын эхилһэнһээ хойшо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ бүришье һуларшоо.

Энэ колхоз шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхын тулада 400 гектар кукуруза, наран сэсэг тариһан юм. Тэдэнэйнь ургаса мүнөө муу бэшээр гаранхай. Теэд ленинэйхид шэнэ ургасаяа хуряажа, силос дарахаяа яаранагүй. Силос дараха машина, зэмсэгүүд, мүн тэ, траншейнүүдынь бэлэн болгодоогүй байһаар. Кукуруза хуряаха 4 комбайн бии аад, тэдэнь заһабарилагдаагүй байна. Комбайнуудынь олон часть дутана. Курумканай РТС (директорынь О. Борисов) «Манда часть үгы» гээд гараа дэлгээхэһээ бэшэ, тодорхой хэмжээ абанагүй. Иигэжэ колхоз РТС хоёр хоорондоо ябалсаһаар хайран сагаа алдана. Иигэһээр силосэйнь ногоон хюрууда орожо, шанараа гээхын туйлда хүрөө.

Уланхаан нютагта силос дараха набша намаа элбэгээр ургаһан аад, силосэй траншей үгы байшоо. Августын 18-да барижа эхилһэн түхеэрэлгэнь урагшаа ябанагүй. Мүн хуушан нүхэн, траншейнүүд хүсэд сэбэрлэгдээгүй, заһабарилагдаагүй байһаар.

Августын 20-до Курумкан, Баргажанда бороо хюруу унажа захалаа. Энэ хадаа ургасада, илангаяа кукурузада ехэ гэмтэл хүргэжэ болохо. Хэрбээ кукуруза һаяар хуряажа, силос дараагүй һаа, өөдтэй юумэ болохогүй байһаниинь лабтай. Тиимэһээ эндэхи хүтэлбэрилэгшэд яаралтай хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

О. Раднаев, манай корр.

Уялгаяа үлүүлэн дүүргэбэ

Кударын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид энэ жэлдэ малдаа барьаха хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэжэ, тоһо, мяханай хүн бухэндэ хүрэхын талаар США-е хүсэхэ гэһэн зорилготэ хубитаяа оруулхаар шиидэнхэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхоздо үбһэ сабшалга дүүрүүтэй байна. Хоёрдохи комплексно бригадын нэгэдэхи, хоёрдохи звеногойхид колхоз соогоо түрүүлжэ гараба. Тэдэнэр үдэрэйнэй 6 часһаа үдэшын харанхы болотор оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ, үбһэ сабшаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ.

Нэгэдэхи, хоёрдохи звеногойхид тус бүридөө 1600 центнер үбһэ сабшаха аад, 2 мянган центнер сабшаба. Тингэжэ эдэ хоёр звеногойхид колхозой правлениин, партийна эхин организациин мүнгэн шанда хүртэбэ.

Улан-Удын пединститудай студентнэр Спиридон Чагдуров, Бато-Сүхэ Гунгеев, Мария Дансорунова, Цыден-Еши Аюшеева болон бусад эрхим һайнаар ажаллажа, нүхэдтөө жэшээ харуулаа.

Мүнөө нэгэдэхи, хоёрдохи звеногойхид силос даража эхилбэ.

Ф. Майдаров.

Үбһэшэд урмашуулагдана

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид ниитынгээ малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл абахын тула эрмэлзэлтэйгээр ажаллана.

Нэгэдэхи комплексно бригадын нүхэр Сандановай даадаг звено колхоз соогоо түрүүлжэ, дамжуулгын вымпел абаба. Энэ звеногойхид В. Базаров, С. Дугаров, Балданова болон бусад үдэр бүриингөө даабари 130—140 процент дүүргэнэ. Һаяхан эдэ нүхэд колхозой правлениин, парторганизациин зүгһөө мүнгэн шанда хүртөө.

Гэхэ зуура, нэгэдэхи комплексно бригадын зарим звенонууд сабшаһан үбһэеэ тармахадаа ехээр гээнэ. Иимэ ушар Зүүн Алцагай адаг, Хадхалдаашада үзэгдэнэ.

Б. Жигмитов.

Тори.

Сентябрь һарын түсэбөөр ажаллана

Улан-Удын модоной заводой коллектив энэ жэлэй эсэс хүрэтэр түсэбһөө гадуур 13 мянган кубометр хюрөөдэгдэһэн материал шэнэ барилгануудта үгэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, 7 һарынгаа түсэб 106 процент дүүргэө.

Модоной заводойхид амжалтаараа һанаагаа амарангүй, август һара соо бүри эршэмтэйгээр хүдэлмэриилжэ, 8 һарынгаа түсэб августын 19-дэ дүүргээд, мүнөө сентябрь һарын түсэбөөр ажаллажа байна.

Мүн ажалые хүнгэдхэхэ эрмэлзэлгэтэйгээр хүдэлмэрилхэ зуураа, модо үйлэдбэрилхэ шэнэ арга methodо бэдэрэн олодог байна.

Заводойхид уралан нарижуулгын 70 гаран дурадхал ажалдаа шадамараар нэбтэрүүлһэнэй ашаар 7 һарынгаа түсэбһөө гадуур 1 миллион шахуу түхэригэй хюрөөдэгдэһэн барилгын материал арадай барилгануудта эльгээгээ. Баһа тиимэ материал ахадүү Монгол Арадай Республикада эльгээгдэнэ.

Эрхим ажалаараа шалгарһан модо хюрөөдэдэг цехын хюрөөшэн Василий Шкор гэгшын даадаг бригада нёдондоной энэ үеынхиһөө 6000 кубометр модо үлүү ехээр хюрөөдөө. Тэрэшэлэн модо хюрөөдэгшэд Василий Никифоров, Григорий Ермолаев, Иннокентий Щукин гэгшэдэй бригаданууд түсэбөө шанар һайнтайгаар дүүргэнэ.

Халаанай мастернууд Иван Оглоблин, Михаил Хорун гэгшэдэй бригада модо уһанһаа гаргадаг транспортёр дээрэ ажаллахадаа хүдэлмэришэдэй ажалые һайнаар эмхидхэжэ, зүбөөр табиһанай ашаар 700 кубометр модо уһанһаа гаргаха нормын орондо 1300—1400 кубометр гаргажа, үдэр бүриингөө даалгабарие 200 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тиихэдэ уһанһаа модо татадаг хүдэлмэришэд Савелий Занданов, Габид Габидулин, Степан Трофимов, Сергей Цыденов, Трофим Яковлев гэгшэд илангаяа һайнаар ажаллана. Модо вагондо ашадаг Иннокентий Казаковой звено 2 — 2,5 нормо дүүргэдэг байна. Тэрэ звено июль һарада түрүү һуури эзэлжэ, мүнгэн шанда хүртэбэ.

Д. Аюшеев.

Гурбан жэлэй соёлой добтолго

Соёлой добтолгодо эдэбхитэйгээр оробо

Манай аймагай ажалшад гурбан жэлэй соёлой добтолго эхилхэ тухай республикын соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэдэхи съездын хандалгые, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй сессиин хуулиие бүримүһэн һайшаахаһаа гадна, эдэ шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгохо тодорхой хэмжээ-ябуулга хараалаад, бэелүүлжэ эхилээ.

Мүнөө аймаг соохи арба холо гаран һургуулидамнай хүдэлмэришэдэй, колхозно тарьяашадай, алба хаагшадай үхибүүд һурадаг. Культурын байшангууд, клубууд, уншалгын гэрнүүд, библиотекэнүүд колхоз, тосхон бүхэндэ нээгдэжэ, соёлой хүдэлөөн үнинэй эхилэнхэй. Урдандаа барга харанхы байдалтай байһан бурядай дүрбэн зуу шахуу үхибүүд эндэмнай багша, врач, агроном, зоотехнигүүдээр ажаллана.

Манай нютагта эрдэм соёлой, оюун бэлигэй һалбаран бадаржа байһаниие бодото баримтанууд гэршэлнэ. Холын Курумкан нютагһаа залуу поэдүүд Николай Дамдинов, Солбон Ангабаев гэгшэд ургажа ябана. Габьяата врач Ц. Харпухаева, габьяата багша А. Будаин гэхэ мэтэ алдарта хүнүүд арад зонойнгоо аша туһада алба хэнэ.

Аймагай экономикын хүгжэхэтэй хамта, хүн зоноймнай соёл культура, ажаһуудал бүри түргэнөөр һалбаржа захалаа. Радио, телефон, электричество хүдэлмэришэд, колхознигуудай, алба хаагшадай ажаһуудалда үргэнөөр нэбтэрэн дэлгэрбэ. Хүн зоной культурна эрилтэ үдэр бүри ургана. Жэшээнь, энэ жэлэй түрүүшын хахадта нёдондонойхиһоо 210 мянган түхэригөөр дээшээ сэнтэй культурна элдэб эд бараан худалдагдаһан байна.

Колхознигуудай ажалта үдэр жэл ерэхэ бүри олзоор ехэ болоно. Жэшээлхэдэ, Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонишон Бутыд Элбенова нёдондо жэл ажалта үдэртөө 13 мянган түхэриг мүнгэ, ехэ хэмжээтэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые абаһан байгаа. Мүнөө өөрын библиотекэгүй гү, али үнэтэ мебель, радио гэхэ мэтэгүй айл бүлэ хомор болошонхой. Ажалшадай культурна эрилтэ бүри ехэ болоо. Эдэ эрилтэнүүдые саг соонь, хүсэд дүүрэнээр хангаха гээшэ аймагай партийна, советскэ, ажахын зургаануудай арюун уялга болоод байна. Энэ ушараа һайса ойлгоһон хүтэлбэрилэгшэд соёл культураяа хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, тэдэнээ дүүргэжэ эхилээ. Гурбан жэлэй соёлой добтолго хадаа аймагай бүхы ажахые улам хүгжөөхэ холын хараата түсэбтэй нягта холбоотой хэрэг мүн.

Аймаг соохи уранһайханай бүлгэмүүдэй хүдэлмэриие харалга культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажал-ябуулга саашаданъ һайжаруулгада түлхисэ үгэбэ. Энэ харалгада хамта дээрээ 1200 гаран хүн хабаадаа. Тиихэдэ хүн зоной, илангаяа залуу үетэнэй ургажа байһан бэлиг, шадабари үргэнөөр элирүүлэгдээ. Хорёод оной үедэ арад зондо уранһайханай зүжэг, наада харуулжа, ажалшадые хүмүүжүүлжэ ябаһан комсомолшуудай нэгэн — Радна Ешонович Ешонов эндэ залуу үетэнһөө зааханшье дутахагүй байһанаа тодоруулба. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Радна Ешонов хүдөө нютагай клубуудай сценэ дээрэ наадажа, хэдэн залуушуулые зүжэг нааданда хабаадуулһан байха юм.

Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Радна Ешонович Ешоновто «Бурядай АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдонхой. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг Бархан нютагай хүдөөгэй клубай уранһайханай бүлгэмэйхид аймаг соогоо суутай болоо.

Энэ коллектив зүжэг наада, концерт колхозуудай центрнүүдһээ гадна, хада уулын хормой боорӧор байдаг холын гүүртэнүүдэй малшадые мартадаггүй. Мүнөө үбһэ, тарьяа хуряагшадта концерт, зүжэг наада харуулжа ябанад.

Тиигэбэшье, аймагаймнай соёл культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии. Мүнөөнэй ажабайдалтай нягта холбоотой зүжэгүүд хомор. Бурят хэлэн дээрэ зүжэг үсөөн зохёогдоно. Сахулиин, Алинска хүдөөгэй клубууд, Харамодоной, Разгонско хүдөөгэй библиотекэнүүд ажал хүдэлмэреэ мүнөөнэй эрилтын ёһоор табижа шадаагүй байһаар. Кино харуулха түсэб бүхы дээрээ дүүргэгдэжэ байбашье, холын гүүртэнүүдтэ хаһа саг соогоо хүрэнэгүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Иимэ ушар илангаяа Гааргын сомондо үзэгдэнэ.

Һургуулинуудта политехнизаци бэелүүлхэ түрүүшын алхам хэгдээ. Курумканай, Аргадын дунда һургуулинуудта овощь, кукуруза тариха, тэрэнээ харууһалха һурагшадай бригаданууд энэ жэлдэ түрүүшынхеэ эмхидхэгдээд, мүнөө Сталинай, Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта туһалжа байнхай. Мүн үбһэ хуряалгада, силос даралгадань эдэбхитэйгээр хабаадана.

Аймагай ажалшадай зүгһөө һургуулинуудай хүдэлмэриие үндэһөөрнь шэнэдхэн һайжаруулха олон дурадхал ороно. Долоон жэлэй һургуулинуудые найман жэлэй болзортой болгохо, дунда һургуулинуудые хүдөө ажахын механизаторнуудые бэлдэдэг болгохо һанамжанууд бии. Тэдэнэй дэргэдэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ үдэшын һургуулинуудые нээхэ тухай дурадхалнууд ороо.

Тэрэшэлэн медицинскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулхаар саг болоо. Яахадааб гэхэдэ, санитарно-гэгээрэлэй хүдэлмэри үшөөл муу зандаа байһаар. Врачууд, медицинскэ бусад хүдэлмэрилэгшэд арад зоной дунда санитарно-гэгээрэлэй асуудалтай лекци, элидхэл үсөөнөөр эмхидхэнэ. Хүдөөгэй олохон тосхонуудта, илангаяа Харамодоной, Дэрээнэй сомонуудта санитарно-гэгээрэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулагдана.

Элдэб үбшэ эмшэлхэдэ ехэ туһатай олон булаг-аршаанууд манай аймаг соо бии. Гаарга голой эрьеэр орьёлдог халуун уһанай дэргэдэ колхоз хоорондын амаралтын гэр энэ жэлдэ нээгдээд, 300 гаран хүн амарна. Мүн Дэрээн нютагтахи халуун шабартай аршаанда амархаяа олон хүн ерэдэг. Колхозой амаралтын гэр эндэ 1959 оной үеэр баригдаха байна. Тэрээнһээ гадна, аймагаймнай колхоз бүхэн өөрын стадионтой, амаралтын парктай, спортын талмайтай болохо арга боломжотой.

Тэрэшэлэн энэ жэлдэ зоной хүсөөр, гүрэнэй мүнгэ гаргашалангүй нилээд ехэ стадион аймагай центртэ баригдаа. Тэрэнэй дэргэдэ амаралтын парк байгуулжа эхилээбди. Мүнөө энэ стадион дээрэ спортын мүрысөөн, зүжэг наадан, хатар зугаа ходо болодог. Республикын 35 жэлэй ойе тэмдэглэхэдэмнай, эндэ 1000 холо гаран зон байлсаа һэн.

Тус стадион дээрэ аймагай хүдөө ажахын саг үргэлжын выставкэ эмхидхэгдэжэ байна. Колхозуудһай өөһэдын павильонуудые барижа эхилээ.

Гурбан жэлэй соёлой добтолгын үедэ хэгдэхэ хүдэлмэри угаа ехэ. Ажалшадай байрын 434 гэр, 84 бани, 4 клуб, 3 библиотекэ, 10 культбаза, 9 улаан булангай байшан мүнөө үеынхеэр баригдаха гэжэ хараалагданхай. Колхозуудай центрнүүдтэ 8 стадион, амаралтын 9 парк баригдаха юм.

Соёлой добтолгын эхилһэнһээ хойшо олохон шэнэ барилга хэгдэжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хонишодтоо культбазын 2 байра шэнээр бариба. Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид миил 20 хоногой турша типовой 14 гэр бариһан байна. «Коммунизм» колхозойхид 300 һууритай клуб барижа эхилбэ.

Барилга эрхилдэг бригаданууд аймагай бүхы колхозуудта эмхидхэгдээд, ажал хүдэлмэреэ амжалтатайгаар ябуулжа байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 36 хүнһөө бүридэһэн (нүхэр Б. С. Бадмаев хүтэлбэрилдэг) барилгын бригада хамаг хүдэлмэреэ оньһон аргаар хэдэг болоо. Эдэнэр өөрын автотранспорттай, 3 пилораматай юм.

Колхозно барилгашадай ажалые Эхэ оромнай, арад зомнай ехээр сэгнэдэг. Аймагай барилгын таһагай начальник нүхэр Ц. Б. Земеров «Барилгашын үдэртэй» дашарамдуулагдан, орденоор шагнагдаба.

Курумканай ГЭС-эй барилгашад ехэ амжалта туйлаа. 600 квт. хүсэтэй гидростанци ашаглалгада оруулаад, аймагайнгаа үйлэдбэриин предприятинууд, эмхи зургаанууд, ажалшадай гэр байрануудые, колхозууд болон РТС-ые электрын гэрэлээр хангажа байна. Иигэжэ аймагаа электричествээр хангаха түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ эхилээ.

Соёлой добтолгын хэмжээ-ябуулгануудые хүтэлбэрилхэ, хинаха аймагай, сомоной комиссинууд түсэбэй ёһоор ажалаа эрхилнэ. Эдэ комиссинуудта эдэбхитэй, үүсхэлтэй, алишье талаараа мэргэжэлтэй хүнүүд оруулагдаа. Тэдэнэй хүдэлмэридэ партиин айкомой, партийна эхин организацинуудай зүгһөө туһаламжа үзүүлэгдэнэ.

Тиигэбэ яабашье манай хүдэлмэридэ олон дутагдал бии. Нэн түрүүндэ аймагай хэлхеэ холбоошодой обор нобшоор ажалладаг дээрэһээ ажалшадай гэр байрануудта телефон оруулха түсэб миил 50 процент дүүргэгдээд байна. Мүн баһа соёлой добтолгодо аймагай интеллигенциин барандаа эдэбхитэйгээр оролсоодүй байхань манай хүдэлмэридэхи ехэхэн дутуу болоно бшуу.

Теэд эдэ бүхы дутагдалнуудые ниитынгээ хүсөөр усадхан зайсуулжа, энэ шухала хэмжээ-ябуулгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэмнай лабтай.

Б. Лыгденов, КПСС-эй Курумканай айкомой секретарь.

Эхэнэрнүүдэй совет эмхидхэгдэбэ

Түнхэнэй аймагай XVII партийна съездын нэрэмжэтэ колхозой эхэнэрнүүдэй хамтын суглаан республика дотор гурбан жэлэй соёлой добтолгын хаа хаанагүй үргэнөөр ябуулагдажа байһаниие һайшаан дэмжээд, тус хэмжээ-ябуулгые бэелүүлэлсэхэ совет байгуулба.

Энэ совет колхозой партийна организациин ябуулха соёл сурталай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха зорилго табина.

Эдэнэй үүсхэлые партиин Түнхэнэй айкомой бюро һайшаагаад, эхэнэрнүүдэй иимэ соведүүдые аймаг дотороо байгуулха гэжэ шиидхээ.

Ш. Цыбикова.

ЭРХИМ ШАНАРТАЙ ҮРЭҺЭ САГ СООНЬ ХААХА

Ороохо тарьяанай үндэр баян ургаса абаха хэрэгтэ эрхим шанартай, нютагай эрхэ байдалда тааранги үрэһөөр тарилга хэхэ гээшэ ехэ удхатай.

Тиимэһээ республикымнай түрүү колхоз, совхозууд үндэр ургаса абадаг сортовой үрэһөөр өөһэдынгөө хүсэд хангаха гэжэ оролдодог. Кабанскын, Түнхэнэй колхозууд ... шахуу үрэһэнэйнгөө участогто ургуулһан, нютагай байдалда тааралһан үрэһөөр таридаг юм. Энээнэй ашаар эндэхи колхозууд жэлдээ дунда зэргээр гектар бүриһөө 12—15 центнер ороо тарьяа абана.

Тиибэшье, бүхы республика дотор абажа харахада, үрэһэ хүрэнгэ тухай асуудал хүсэд шиидхэгдээгүй, олон дутагдалнуудтай байһаар. Зарим колхозууд сортовой үрэһөөр тариха хэхэһээ байтагай, өөһэдыгөө үрэһөөр хүсэд хангажа шадаагүй. Тиимэһээ гүрэнһөө урида тэдэнэр абаха баатай болодог, мүн үрэһэеэ зөөхэдөө ехэ мүнгэ зөөр гаргашалдаг. Нютагжуулагдаагүй үрэһэ хэрэглэһэнһээ боложо, муу ургаса абадаг байна.

Ямар шалтагааһаа зарим колхоз, совхозууд өөһэдыгөө үрэһэ хүрэнгөөр хангажа шаданагүйб гэхэдэ, энэ шухалын шухала хэрэгтэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд анхаралаа хүсэд табинагүй. Хэнэйшье мэдэһээр, натура түлэбэридэ, уялгата тушаалгада урдань тарьяа үгэжэрхидэг ушар болодог байгаа бшуу. Колхозуудай олонхиин хүтэлбэрилэгшэд үрэһэнэй үүрэг удхые гүнзэгыгөөр ойлгоогүй, үрэһэ хайшан гэжэ ургуулхаб, хадагалхаб, тарилгада бэлдэхэб гэжэ оролдодоггүй байгаа.

Агротехникын заабариие нарижаар сахижа, имагтал нютагжуулагдаһан, сортовой һайн үрэһөөр тарилга хээд, ургасын хойноһоо зүбөөр харууһалаад байхадаа тогтууритай баян ургаса абадаг болохо, абахашье байнабди. Зүгөөр үндэр ургаса абаха хэрэгтэ эрхим шанартай, сортовой үрэһэн шиидхэхы удхашанартай гэжэ тусгаарлан хэлэхэ хэрэгтэй. Ямарханшье һайн агротехникэ хэрэглээ һаа, муу үрэһэтэй байбал, үндэр баян ургаса туйлагдахагүй байна.

«Лютесценс-62», «Альбидум-3700» «Тулунская-70», «Онохойская-4», «Селенгинская», «Диамант», «Фильгия» гэжэ шэниисын сортнууд манай республикада нютагжуулагданхай. Мүн «Золотой дождь», «Онохойский-547», «Тулунский-86/5» сортын овёс, «Червонец», «Викер» сортын ячмень, «Казанское», «Омское» сортын шара будаа, «Онохойская» гэжэ хабарай, «Удинская» сортын намарай хара тарьяан, «Урожайный» болон бусад сортын горох таригдадаг юм.

Республикымнай гандадаг аймагуудта «Онохойская-4» сортын шэниисэ эгээ һайнаар ургадаг байна. «Лютесценс-62» сортын шэниисэдэ орходоо тэрэнэй орооһониинь шанартай, һолоомониинь унадаггүй, гектар бүридэ 1—2 центнер ехэ ургаса үгэдэг. Эртэ хүйтэрдэг Яруна, Закаменда, ой модоор элбэг Ториин, Зэдын, Түнхэнэй аймагуудта түргэн эдеэшэдэг, бүхэ эшэтэй «Селенгинская», «Онохойская-9» сортын шэниисэ тарихада таарамжатай.

Үндэр ургаса үгэдэг үрэһэ хүрэнгэтэй болохын тулада колхозуудта үрэһэнэй ажахые зүбөөр эмхидхэхэ шухала. Тиимэһээ колхоз бүхэн нэн түрүүн үрэһэнэйнгээ участогуудые зүбөөр тодорхойлхо ушартай. Эгээ үрэжэлтэй, буртаг үбһэгүй газарта, заабол паар дээрэ үрэһэнэйнгээ тарьяа тариха ёһотой. Агротехническэ заабариин ёһоор, тусгаар һайн эрхэ байдалда ургуулагдаһан тарьяан шанартай үрэһэн болодог. Гэхэ зуура, имагтал үндэр ургаса үгэһэн газарай үрэһэн ямаршье сортын үрэһэнэй һайниинь байдаг гэжэ академик Лысенко хэлэдэг. Тиимэ хадань колхозууд баян ургаса үгэһэн газарһаал үрэһэ хүрэнгэ хааха зэргэтэй.

Хэрбээ үрэһэнэй участогуудай ургасын юрын тарьяалангайхиһаа доошо байгаа һаань, аймгүйсэдкомой зүбшөөл, баталалгаар ехэ ургаса абтаһан юрын газарһаа үрэһэ хаахада болохо.

Тарьяа хуряалгын эхилһээр һара болоод байхада колхозууд үрэһэнэйнгээ тарьяа хаажа дүүргэхэ ёһотой гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1956 оной майн тогтоол соо хэлэгдэнэ. Энээниие дүүргэлтэ болгон, республикымнай колхоз, совхозууд үрэһэ хүрэнгээ мүнөө хаажа эхилхээр болоо.

Үрэһэнэй тарьяае хаһа болзор соонь амяарлан хуряахада дээрэ. Энэ ушарта орооһо тарьяан хоролтодо багаар ородог. Сэбэрлэхэ, хатаахадашье бага гаргаша гарадаг. Тиигээдшье комбайнаар сэхэ хуряаһанда орходоо орооһониинь шанартай байдаг. Мүн амяарлан хуряагдаһан тарьяан эшэ дээрээ хүсэд эдеэшээд, хатаад, нара, һалхинда байжа һайса шанаржуулагдахадаа хожом тарихада жэгдэ, һайнаар ургадаг ха юм.

Республика доторнай тарьяа хуряалга намарай хүйтэншэг үедэ үнгэргэгдэдэг гээшэ. Энээнһээ шалтагаалжа, тарьяае комбайнаар сэхэ хадахада хуряалгын һүүлээр орооһониинь хүсэд хатуу эдеэтэй боложо үрдингүй, тарилгын шанар муутай, шииг нойто ехэтэй байдаг.

Үрэһэнэйнгөө тарьяа амяарлан хадаха болзорһоонь үнгэргэжэрхёо һаа, сэхэ хуряагаад, тэрэнээ түргэн сэбэрлэжэ, үрэһэнэй лабораторидо шалгуулха хэрэгтэй.

Томо, дунда зэргыншье хэмжээнэй орооһон шанараараа адли, тэдэниие сугтань хэхэдэ болохо гэжэ колхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд тоолодог. Иимэ һанал бодол буруу гэлтэй.

Томо орооһо илгажа, тарилга хэхэдэ ургаса хараа байса дээшэлдэг гэжэ манай агробиологическа наука тодорхойлно. Илангаяа бороо хура багатай, ганданги жэлдэ томо үрэһөөр тарилга хэхэдэ һайн ургаса абтадаг. Юундэб гэхэдэ, томо үрэһэн хүгжэнги зародыштой, тэжээлэй бодосоор элбэг байжа, һайнаар үндэһэлэн ургадаг бшуу.

Кабанскын аймагай Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ, «Забайкалец» колхозууд хэды жэлэй туршада илгагдамал томо үрэһөөр тарилга хэжэ, бусад колхозуудта орходоо гектар бүриин 3—4 центнерээр ехэ ургаса абадаг байна. Гадна иимэ шэлэгдэмэл үрэһэ тарихада юрынхидэ орходоо хоёр—гурбан үдэрөөр түрүүн, үдхэн, жэгдээр гарадаг байха юм.

Нэгэ ургамалай элдэб сортын үрэһэнэй таригдадаг байгаа һаань, тэдэниие хоорондонь холижо болохогүй. Нэгэ сортын тарьяа хадажа, сохижо дүүргээд, тэндэ хэрэглэгдэһэн тусхай машинанууд, мэшээг, амбаарнуудаа һайса сэбэрлэхэ болонобди.

Элдэб сортын үрэһэ ондо ондоо амбаарнуудта хадагалхада зохистой. Хэрбээ иимэ арга боломжогүй байгаа һаа, нэгэ амбаарта, зүгөөр забһаргүй нягтаар хэгдэһэн ханатай таһалгануудсоо 1—1,5 метр үндэртэйгөөр орооһоёо обоолжо хадагалха шухала. Үрэһэнэй тарьяан 16—17 процентһээ дээшэ бэшэ шиигтэй байха болоно.

Тарьяанай дороһоо халаһаниие тодорхойлжо байха тусхай штангнууд үрэһэ хадагалһан таһалгануудбүридэ зоогдодог. Үрэһэнэй тарьяанай халахаяа һанаа һаань, веялкээр хиидхэжэ, дары һалхидуулха, хатааха хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, үрэһэн багаханааршье халаа һаа тарилгынгаа шанар ехээр гээжэрхидэг юм.

1959 ондо үрэһэ хүрэнгэдэ 1-дэхи класһаа доошо бэшэ тарилгын шанартай орооһо, юрын тарилгада 2-дохи класһаа доошо бэшэ шанартайе бэлдэхэ уялгатайбди.

Үрэһэ хүрэнгээ саг соонь сэбэрлэжэ, хатаажа абахын тулада тарьяа сэбэрлэдэг бүхы машинануудаа дары бэлдэжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тулада яаралтай хэмжээ абаха шухала. Тарьяан муугаар арилгагдаа, хатаагдаа һаа һүүлдэ халажа, гутажа болохо байна.

Үрэһэ хүрэнгээ хаагаад, тарилгын үе болотор үрэһэнэй лабораторидо тэрэнээ лаб гурба дахин шалгуулха хэрэгтэй. Һүүлшын шалгалта тарилгын урда тээ, апрелиин 1-дэ дүүргэгдэхэ зэргэтэй.

Хэрбээ тарьяа хуряалгые багаханшье хожомдуулбал, тарьяан ехээр гээгдэлдэ ородог, илангаяа тарилгын шанар һайнтай томо орооһониинь унашадаг байна. Тиимэһээ мүнөө богони болзор соо хүсэд хүрэхөөр үрэһэ хүрэнгээ хаахын тулада колхоз, совхоз бүхэн зохихо хэмжээ яаралтайгаар абаха болоно.

А. Капустин, агроном.

Зурхэтэй шадамар эдиршүүл

Галай аюулые сараха эдир залуушуулай дружина Улан-Удын «Механлит» заводой посёлогто эмхидхэгдэнхэй. Энэ дружина пионернүүд, һурагшадһаа бүридэнэ.

Дружинын гэшүүд галай аюулые сараха дүй дүршэл шудалхынгаа хажуугаар энэ асуудал тушаа гэрэй эзэн эхэнэрнүүдтэй элдэб хөөрэлдөө үнгэргэнэ.

Гартаа улаан бүд уяһан багахан хүбүүнэй заводой клуб соо дежурлажа байхань харагдаха. Тэрэ хүбүүн хүнэй тамхи татахые харан сасуугаа хажуудань ошожо, намдуу зохидоор иигэжэ мэдүүлдэг: «Гражданин, эндэ тамхи татажа болохогүй», «Гражданин, тамхинайнгаа гал унтараагты». Тиихэдэнь тамхи татагшад аягүйрхэн, захиралтыень дүүргэхэ баатай болодог.

Дружинын гэшүүд гал сарадаг автомашинада хүдэлжэ һураа. Завод тэдэнэртэ гал аюул сарагшадай хубсаһа оюулжа үгэһэн байна.

Мүнөө эдэ эдиршүүл гал аюул сараха деподо ээлжээгээр дежурладаг болоо.

Гал аюул саралгын спортоор июль һарада үнгэргэгдэһэн гарнизонно мүрысөөндэ «Механлидай» дружинынхид түрүүшынхээ хабаадалсаа. Дружинын эдир гэшүүд мүрысөөндэ онсо шалгаржа, шанда хүртэһэн байна.

Пионернүүд Юрий Ломухин, Юрий Горлов, аха дүүнэр Толя, Лена Колода гэгшэд галай аюулые сараха спортоор эрхим үрэ дүн харуулаа. Галай аюулые сараха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө дружина МВД-гэй Хүндэлэлэй грамотаар, тэрэнэй гэшүүд үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаба. **Зураг дээрэ:** 1. Заводой дружинын эдир гэшүүд галай аюулые сараха дүй дүршэл шудалжа байна. 2. Дружинын гэшүүн Юрий Ломухин занятида байна.

Н. Софроновой фототекст.

Иволгын, Тарбагатайн аймпищекомбинадуудые райондо мэдэлтэй кондитерска фабриканууд гэжэ нэрлэдэг болохо тухай

Кондитерска зүйлнүүдые бүтээхэ талаар һайнаар мэргэжэжэ, ехэ продукци бүтээдэг болоһыень хараадаа абан, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Совет 1958 оной августын 18-да иигэжэ тогтообо:

Иволгын болон Тарбагатайн аймпищекомбинадуудые райондо мэдэлтэй кондитерска фабриканууд гэжэ нэрлэдэг болгоод, тэдэниие саашадаа иигэжэ нэрлэхэ:

а) Иволгын кондитерска фабрика;

б) Тарбагатайн кондитерска фабрика.

Шэнэ багшанар ерэбэ

Москва, Ленинград, Киров, Саратов городуудта багшанарай дээдэ һургуули дүүргэһэн 50 багша манай республикада хүдэлхөөр ерэбэ. Эдэ багшанарай олонхинь англи, немец, француз хэлэнүүдэй факультедүүдые дүүргэгшэд байна. Тиимэһээ урда жэлнүүдтэ манай республикын һургуулинуудаар дуталдадаг хари хэлэнэй багшанар мүнөө гүйсэд болобо. Энээнэй урда тээ манай республикын бурят һургуулинууд ород хэлэ зааха бурят багшанараар хомор дээрэһээ ород багшанарта заалгаха баатай болодог байгаа. Ород хэлэ зааха 28 бурят студентнэр энэ жэл Бурядай багшанарай институт дүүргэжэ гараад, республикын һургуулинуудта эльгээгдэбэ.

Б. Шагжитаров.

Шатараар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө

Ленинград. Шатараар эдир хүбүүд, басагадай дунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө шанга мүрысөөн Ленинград городтохи шатарай клубта хоёр үдэрэй турша соо үргэлжэлөө. Эндэ Грузиин, Узбекистанай, Литвагай, Украинын, Латвиин, Азербайджанай, РСФСР-эй, Эстониин, мүн Москва, Ленинград городуудай эдир шатаршадай команданууд хабаадалсаа. Команда бүхэндэнь 8 хүн байба.

Үнгэрөөшэ 9 уулзалгын үедэ шанга тулалдаанууд болоо. Түрүүшын уулзалгын дүнгөөр РСФСР-эйхид нэгэдэхи һуурида гараһан аад, удаадахи гурбан уулзалгада Москвагай команда түрүүлбэ. Эсэсэй уулзалганууда Украинын шатаршад шалгараа. Тиигэжэ украинынхидай команда 72 очкотой болоод, түрүү һуури эзэлбэ. Москвагайхид 70 очко, ленинградайхид 65 очкотой болоһон байна.

А. Игумнов.

Сагай уларил

Августын хоёрдохи арбан хоногто республикын территори дээрэ сэлмэг, дулаан үдэрнүүд болоо.

Агаарай температура арбан хоног дотор дунда зэргээр 14—17 градус дулаан байгаа. Урда, центральна районуудта дулаан, хойто районуудта хүйтэншэг байһан байна.

Арбан хоног дотор эхэнхидээ хуурай, дулаан байба. Түрүүшээр 28—33 градус хүрэтэр дулаан байгаа.

Арбан хоногой тэн багаар, мүн һүүлшынь хахадта нэгэ бага хүйтэржэ, намарай шэнжэ үзэгдэв.

Зарим газарта 1—8 миллиметр хүрэтэр шиир нойто ороо. Хойто аймагуудай олонхидонь бороотойшог байба.

Энэ зун илангаяа (июль, августын түрүүшын хахад) дулаан байжа, ургаса тариан түргөөр эдеэшээд, тэрэниие хаа хаанагүй жэгдэрэн хуряахада таатай байгаа.

Мүн огородой эдеэн болбосоржо, томат, үгэрсэ, капуста болон бусад элбэгжээ.

Зунай тэнгэһээ хойшо бэлшээри һайжаржа, малда шэмэ ехээр үгөө.

И. Котов.

ХИЛЫН СААНАҺАА

США Ливанда сэрэг дайнай бэлэдхэл хэнэ

БЕЙРУТ, августын 25. (ТАСС). Дундада далайн зүүн хубида һургуули хэһэнэйнгээ һүүлээр Америкын зургаадахи флодой 15 корабль августын 24-дэ Ливанда ерэжэ тогтоо.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ Америкын флодой ашаа шэрэдэг корабльнуудһаа барилгын элдэб материал яаралтай түргэнөөр буулгагдана. Америкын сэрэгэй командовани сэрэгэй базануудые Ливанай газар дээрэ бариха зүбшөөл Ливанай правительствоһаа абаха хүсэлэнтэй гэжэ мэдээсэгдэнэ.

БЕЙРУТ, августын 25. (ТАСС). Августын 25-да Америкын танкнууд Бейрудтэ гэнтэ дүтэлжэ ерээд, буһалгаашадай байдаг Бейрудэй хуби руу добтолхоор бэлэн зэхэбэ.

Буһалгаашад окоопо нүхэнүүдые малтана, баррикада бодхооно, үйлсэнүүдые хаана.

Америкын булимтархы сэрэг элдэб хорото ябуулга хэжэ, эндэ түлэлдөө үүсхэхэдэ болохо гэжэ тэндэхид хөөрэлдэнэ.

Алжиртахи байдал

ПАРИЖ, августын 25. (ТАСС). Францийн командовани Алжир руу шэнэ сэрэг эльгээжэл байна гэжэ Парижай хэблэл мэдээсэнэ. Мүн Тунис Марокко хоёрһоо Францийн сэрэгые Алжир хаяха гэжэ һаяхан шиидхэгдээ.

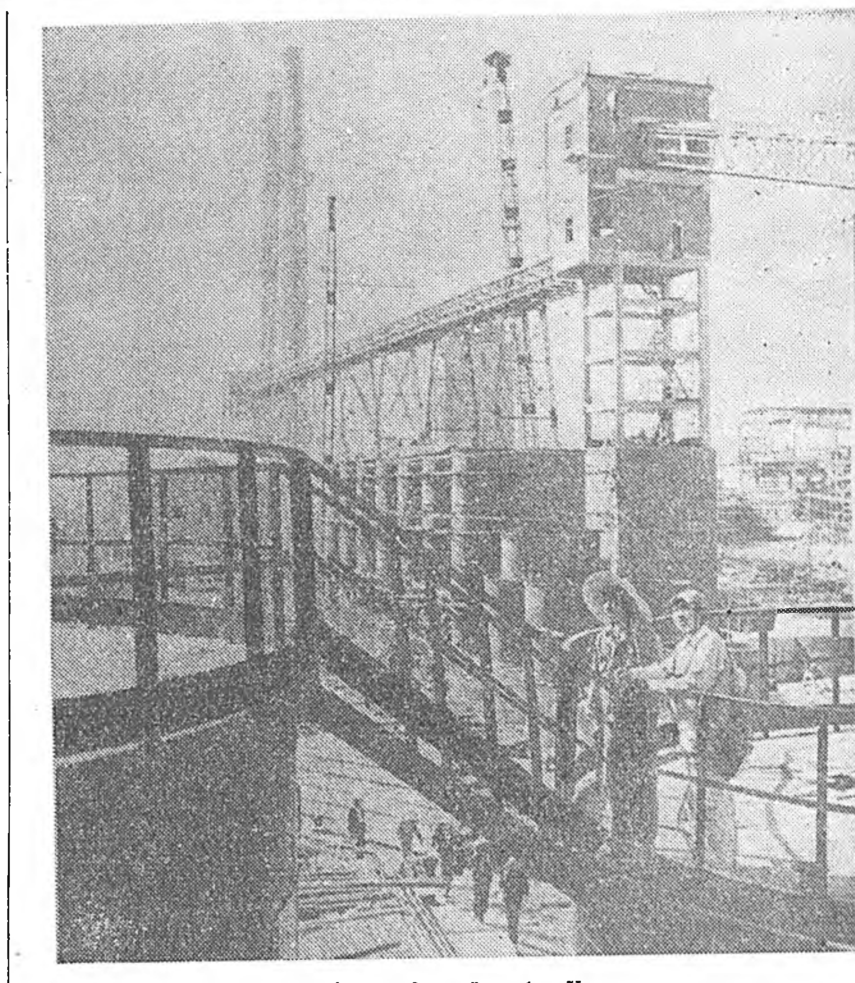
Константина департаментын урда зүгтэ Францийн сэрэгэй болон Алжирай национально-сүлөөрэлгын армиин отрядуудай хоорондо болоһон тулалдаанай тухай газетэнүүд мэдээсэнэ. Хуулита газарһаа мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, алжирайхид энэ тулалдаанда 70 шахуу хүнөө алуулаа. Францийн сэрэгэй хэды хүнөө алдаһан тухайнь мэдээсэл соо юушье хэлэгдэнэгүй.

Францийн сэрэгэй сүүдүүд Эхэ оронойнгоо бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэһэн алжирайхидые саазалжа алаха гэһэн шиидхэбэринүүдые гаргажал байна. Алжир городой сэрэгэй трибунал национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ хабаадаһан 3 хүниие саазалжа алаха гэһэн шиидхэбэри августын 24-дэ абаа.

Иорданида байдал улам шангадана

БЕЙРУТ, августын 24. (ТАСС). Иорданиин дотоодын байдал улам шангадажа байна гэжэ «Ад-Дуния Аль-Джадида» газетэ мэдээсэнэ. Ороной айхабтар олон зон Англиин булимтаргашадые, хаан Хусейниие үзэн ядадаг болонхой.

Энэ ороноо сүлөөлхын түлөө тэмсэл хэжэ эхилһэн Иорданиин буһалгаашадай Иордан гэжэ мүрэнэй зүүн эрьедэ сугларааd байтарнь, Англиин сэрэгэй самолёдууд һаяхан тэдэниие харата муухайгаар бомбодоо гэжэ газетэ мэдээсэнэ. Англиин самолёдуудай хаяһан бомбоһоо олон зон алуулһан, шархатаһан байна. Олон гэр һандаргагдаа.

Хитадай Арадай Республика. Ороной түбтэ Уханьска металлургическа ком... баригдажа байна. Барилгашад үдэрһөө үдэртэ ажал хүдэлмэреэ түргэдхэн дүүлнэ. Тэдэнэр байгша оной сентябриин 1 болотор түрүүшын доменно п... хабсаргажа дүүргэд, КНР-эй байгуулагдаһан ойн үдэр—октябриин 1 хүрэтэр түрүүшын металл хайлуулха гэһэн уялга абаа. Комбинадай нэгэдэхи ээлж... барилгын дүүргэгдэхэдэ, эндэ миллион хахад тонно булад жэл бүри хайлуу... даг байха юм. **Зураг дээрэ:** Уханьска металлургическа комбинадта хими... завод баригдажа байна.

Синьхуа агентс...

Чанкайшистнуудта хатуу харюу үгт...

ПЕКИН, августын 24. (ТАСС). Чанкайшистнарай сэрэгэй корабльнууд Цзиньмыньдао гэжэ аралда сэрэг асаржа буулгана, мүн энэ арал дээрэ томо буунуудаа тодхооно.

Цзиньмыньдао арал дээрэ болон тэрэнэй оршондохи багахан аралнуудта шэбээлһэн чанкайшистнарай артиллери далайда дүтэ оршодог Хитадай тосхон, деревнинүүдые буудажа, тэндэхи зониие нилээд ехэ аюулда оруулна.

Чанкайшистнарай энэ хорото ябуулгые болюулхын тулада Хитадай Арадай-сүлөөрэлгын армиин артиллери августын 23-да 17 минутын туршада чанкайшистнарай артиллериие, командна пунктнуудыень, сэрэгэй бусад барилгануудые таһалгаряагүйгөөр буудаа. Тиихэдэнь чанкайшистнарай артиллери хахажа, буудахаа болёо. Аралда сэрэг, буу зэбсэг абаашажа ябаһан чанкайшистнарай нэгэ корабль буудуулжа Ляоло Вань гэжэ тохойдо тогтохо баатай болоһон байна.

ПЕКИН, августын 25. (ТАСС). Августын 24-дэ 15 час 18 минутада Цзиньмыньдао арал дээрэ шэбээлһэн чанкайшистнарай артиллери Хитадай Дадэн, Вэйтоу, Хуцзышань болон далайда дүтэ бусад аралнууд руу гэнтэ буудажа эхилбэ. Тэдэнэр Цзиньмыньдао арал тээшэ Тай... һаа ерэжэ ябаһан «Чжунцзы...» гэжэ чанкайшистнарай сэрэгэй ... раблиие буугай һомоор халх... аралда ерүүлхэ гэжэ бодоһон ... гаа. Хитадай Арадай-сүлөөрэ... армиин артиллери Цзиньмын... арал дээрэхи чанкайшистнарай ... тиллери руу, мүн «Чжунцзы...» гэжэ чанкайшистнарай корабль ... буудажа оробо. Гадна авгу... 23-да Хитадай артиллеристну... буудуулжа, Цзиньмыньдао ара... Ляоловань гэжэ тохойдо шэбэ... баатай болоһон чанкайшистна... ондоо корабль руу тэдэнэр буудаһан байна.

Артиллерийскэ буудалган ... хайлхада хахад час үргэлжэ... Цзиньмыньдао арал дээрэ чан... шистнарай сэрэгэй байрлаһан ... зарта баглагар хара утаан гэ... тэн дэгдэжэ, түймэр аһаба. 17 ... 33 минутада чанкайшистна... «Чжунцзыхао» корабль ехээр ... тээгдэбэ. Тиигээд нүгөө кора... таяа хамта тэрэ яаралтайгаар ... зүг руу тэрьедээ. Тиихэдэнь Х... дай Далайн-сэрэгэй флодой то... дэнүүд чанкайшистнуудай су... нуудые амадан ошожо, тэдээн... торпедээр буудаба. Тиин авгу... 23-да Хитадай артиллеристну... гэмтээһэн чанкайшистнарай ... рабль уһа руу шэнгээ.

Америкын сэрэгэй корабльнууд КНР-тэ эсэргүү хорото ябуулгаяа шангадхана

ПЕКИН, августын 24. (ТАСС). Америкын далайн-сэрэгэй 7-дохи флодой корабльнууд Хитадта эсэргүү хорото ябуулгаяа үргэдхэжэ, Хитад орондо ехэ аюул тохёолдуулжа байна гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ.

7-дохи флодой «Магдермут» гэжэ эскадренна миноносец Хитадай газарһаа 12 миль ойро ябана гэжэ Америкын Юнайтед Пресс агентствын корреспондент Хансен мэдээсэнэ.

Хитадай сэрэг Тайвань болон Пэнхуледао аралнуудта добтолхо бэлэдхэл хэнэ гү гэжэ хараад, тусхай элидхэл командованидаа эльгээжэ байха ёһотойбди гэжэ «... дермудай» капитан Виллиан Х... мэдүүлээ. Бидэнэр аралнууд ... Хитадай сэрэгэй добтолхоёо һа... һаань, тэдээндэ харюу үгэхөөр ... лэн байха ёһотойбди гэжэ тэр... лээ.

США-гэй болон чанкайшистна... корабльнууд Тайваниин хоолой ... гуур тамаржа ябаһан гадаадын ... лон манай худалдаа наймаанай ... гаһа барилгын суднануудые дэ... дэжэ, олон морягуудые, загаһ... дые алаа юм гэжэ Синьхуа аге... во мэдээсэнэ. США энэ дээрм... ябуулгаяа али болохоор нюуха... жэ оролдоно.

Хэмэл одо табиха гэһэн США-гэй һэдэлгэ буруу һүрөө

НЬЮ-ЙОРК, августын 24. (ТАСС). Холбоото Штадууд 17 килограмм шэгнүүртэй хэмэл одо «Юпитер-С» гэжэ ракетын хүсөөр августын 24-дэ Канаверал хушуунһаа (Флорида штат) табиха гэһэн аад, шадабагүй гэжэ Юнайтед пресс Интернейшнл агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

Хэмэл одон «дэлхэйе тойрохо замдаа гаража шадаагүй» США-гэй оборонын министерст... час үнгэрһэн хойно мэдээсээ. Х... одоной ямар шалтагаанһаа я... замдаа орожо шадаагүйень т... руулхын тулада «бүхы мэдэ... баримтануудые» шэнжэлжэ ... хэрэгтэй гэжэ оборонын министерствын түлөөлэгшэ хэлэбэ.

США-гэй болон чанкайшистнарай далайн-сэрэгэй хүсэнүүд һургуули хэхэнь

НЬЮ-ЙОРК, августын 25. (ТАСС). Урда Тайваниин Фанляо гэжэ нютаг шадар сентябриин түрүүшын неделидэ США-гэй болон чанкайшистнарай далайн-сэрэгэй хүсэнүүд һургуули хэхэнь ... США-гэй 7-дохи флодые кома... лагша Уоллес Бикли августын 2... мэдүүлбэ.

Алжирай хоёр хүн саазалуулагдаба

ПАРИЖ, августын 25. (ТАСС). Францийн засагаархид алжир арадай эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэһэн алжирайхидые хэрзэгы шэрүүнээр хэһээнэ. Алжирай түрмын хашаа соо августын 25-най үглөөгүүр 2 ... жир хүн саазалуулаа гэжэ Ф... Пресс агентство мэдээсэнэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Үйлэ заяан гэжэ бии гү?

Мухаршэбэрэй аймагай „Эрдэм“ совхозой хүдэлмэришэн Д. Лопилов „үйлэ заяан гэжэ бии гү?“ гэһэн асуудал манай редакцида эльгээһэн байгаа. Тэрээндэнь харюу болгон нүхэр Н. Ербановай статья толилбобди.

Үйлэ заяанда этигэхэ гээшэ шажанда шүтэлгын, мухар һүзэгэй хоротой үлэгдэлнүүдэй нэгэн юм. Шажанай һургаалай ёһоор хүн гээшэ «тусгаар табисууртай, үйлэ заяанайнгаа гарта байдаг» юм гэдэг. Энэ һургаал хадаа хүнэй дүүргэдэг эдэбхитэй үүргые, ажалшадай өөһэдынгөө байдал һайжаруулжа, хуби заяагаа шиидхэжэ шадаха аргатай байһые арсадаг гээшэ. Шажанай һургаал хүнэй үйлэ заяан анханһаа урид тодорхойлогдонхой байдаг гэһэн хэбэртэйгээр номнодог байна бшуу.

Үнэн зүб бодолдо харша байһан туладань, үйлэ заяан тухай шажанай һургаалые марксизм-ленинизм буруушаадаг юм. Арад зон өөрынгөө түүхые байгуулдаг, ажабайдалаа зохёодог гэжэ марксизм-ленинизм һургана. Үйлэ заяан гэжэ нэрлэгдэдэг, тиигээд хүниие мэдэлдээ барижа, ажабайдалыень тодорхойлжо байдаг тиимэ юрэ бусын ямаршье хүсэн гэжэ байдаггүй. 1917 ондо буржуази, помещигүүдые унагаажа, Совет засаг тогтооһон ушар дээрэ хэлэгдэһые эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Хүдэлмэришэд, үгытэй шадалтай таряашад, батрагууд үйлэ заяандаа найдаад миил һуужа байгаагүй, харин өөрынгөө Совет засаг тогтоохын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэһэн байна бшуу.

Үйлэ заяан тухай шажанай һургаал мүлжэгшэ ангида туһатай байдаг гээшэ. Өөрыгөө сүлөөрүүлхын түлөө арад зоной эдэбхитэйгээр тэмсэхэ хэрэгтэ энэ һургаал һаад хэдэг байна. Үгытэй, ядуугаар ажаһуудаг ажалшадта «иимэ үйлэтэй байгаат» гэжэ баяд, ноёд олонхидоо тайлбарилдаг байгаа ха юм. Үгытэйшүүл ядуу тулюураар, баяшуул бардам һайнаар ажаһууха үйлэтэй, бурханһаа табисууртай байдаг гэжэ баян шадалтад хэлэдэг байгаа. Немецкэ уранзохёолшо Эмиль Людвиг И.В. Сталинтай 1931 оной декабриин 13-да хөөрэлдэхэдөө иигэжэ асуугаа һэн: «Танда нэгэтэ бэшэ аюултай байдал тохёолдодог байгаа. Таниие хашадаг, мүрдэдэг һэн. Та дайн байлдаанда хабаададагшье байгаат. Танай хэдэн дүтын ханинар наһа бараһан байна. Та элүүр мэндэ үлөөт. Энэ ушарые юугээр тайлбарилха байнат? Үйлэ заяан гээшэдэ этигэдэг гүт?». И. В. Сталин иигэжэ харюусаһан байгаа: «Этигэдэггүйб. Большевигүүд, марксистнууд «үйлэ заяанда» этигэдэггүй... Гадаадын болон доторой шалтагаанууд олон байдаг, тэрээнһээ боложо би мэндэ үлэһэн байнаб... «Үйлэ заяан» гээшэ юрын мухар һүзэг болоно. Энээндэ би этигэдэггүйб... Минии аюулда дайрагдангүй гараха шалтагаанууд лаб байгаа. Зүгөөр, мэндэ бүтэн үлэнгүй байжашье болохоор бусад хэдэ хэдэн шалтагаан бии байгаа. Тиин үйлэ заяан гэдэг энээндэ ямаршье хабаатай бэшэ».

«Зүгөөр үйлэ заяан хамаг юумые урид тодорхойлон шиидхэдэг» гэжэ этигэдэг зарим хүнүүдэй бии байһандань гэмшэлтэй. Жэшээлхэдэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадаһан нэгэ хүн, фронтдо ябаһанаа дурдахадаа иигэжэ хөөрөө һэн:

«... Нэгэтэ добтолгын болоходо, һүни бидэнэр хээрэ талада хэбтээбди. Намтай зэргэлээд, хоёр алхамай газарта минии нүхэр хэбтэжэ байгаа һэн. Немецүүд артиллереэр буудажа оробо. Уданшьегүй харахадам нүхэрни алуулшаһан байгаа бэлэй. Тэрээниие үхэр буугай һомоной бутардаһан тудаһан байшоо. Энэ бутардаһан яахадаа намайе бэшэ, харин тэрэниие дайраһан байгааб? Үйлэ заяаниинь тиимэ байгаа гээшэл даа».

Иимэ үндэһэгүйгөөр, хүнгэхэнөөр хэгдэһэн тобшололые зүбшөөхөөр бэшэ байна. Немецүүдэй нэгэ тээшэнь шэглүүлэн табиһан һомон тэһэржэ, бутардаһаниинь фронтовигай нүхэрые тудажархиһан байгаа. Энэ фронтовигай алуулһые «үйлэ заяан» гээшэтэй холбобол ехэл уймар тэнэг ушар болохо байгаа. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ хэдэн олон миллион хүн, тэрэ тоодо Японой Нагасаки, Хиросима городууд дээрэ американска империалистнуудай атомна бомбонуудые хаяжа, харата муухай ааша гаргахада 100 мянган японгууд алуулһан байгаа. Шажанай һургаалда этигэхэ болоо һаа, дайнай үедэ алуулһан хэдэн миллион хүн, тэрэ тоодо атомна бомбын тэһэрхэдэ үхэһэн Японой гражданинууд иигэжэ үхэхэ үйлэ табисууртай байһан болоно бшуу. Теэд, дэлхэйн хоёрдохи дайе зайсуулжа, хэдэн миллион зониие үхэлһөө аршалан абаржа болохо байгаа ха юм.

Үйлэ заянда этигэдэг хүнүүд, мүн лама, бөөнэршье «үйлэмнай» иимэ байгаа гээд миин һуудаггүй, ямар нэгэн аюулай тохёолдобол, бэеэ хамгаалха гэжэ оролдодог, хэрбээ үбдөө һаа врачта хандадаг гээшэ. Үбдөөд байбал тэдэнэй хэнииншье эмнүүлхэ, аргалуулхаһаа арсадаггүй байна.

Ондоошье гэнтын ушарые абаад үзээ. Һогтуу шофёрой аюул хээд хүниие алажархихадань, тэндэ сугларагшадай нэгэн: «иигэжэ үхэхэ үйлэтэй байгаал даа» гэжэ хэлэһэн байна. Һогтуу шофёрой журамаа алдажа, машинаяа хүмэрюулхэдэ үхэһэн хүн морёор гү, али түмэр замаар аянда гараһан байгаа һаа үхэхэгүй байгаа. Тиимэ болохолооро, эндэ «үйлэ заяан» гээшэ ямаршье хамаагүй байна бшуу.

«Үйлэ заяанда» этигэхэ гээшэ хүнэй үүсхэл эдэбхиие һуларуулдаг, боложо байһан юумэдэ тэдэниие хамаагүйгөөр хандадаг болгодог дээрэһээ ехэ хоротой байна..

«Үйлэ заяанда» этигэхэ гээшэ марксистско-ленинскэ һургаалда, үнэн зүб бодолдо тад харша, тааралдахагүй юм. Байгаали, хүн түрэлтэнэй общество өөрынгөө жама ёһоор хүгжэдэг, бүхы үзэгдэлнүүд өөрын шалтагаантай, мүн хойшолонтой байдаг гэжэ марксизм-ленинизм һургана.

Тиимэһээ «үйлэ заяан» гэдэгтэ этигэхэ гээшэ гүнзэгы ехээр эндүүрһэн ушар болоно.

Н. Ербанов.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32 Для междугородных переговоров—16.

Н00822. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак № 3175.